

VYCHOVATELSKÉ LISTY.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského vychování.

„Kdo Mne následuje, nebloudí ve tmách,
praví Pán.“ Tom. Kemp. I. 1.

Koktavost a její léčení.

Pro školu a dům píše absolvent léčebného kursu vídeňského *J. M. Kadlčák*.

(Pokračování.)

11. cvičení.

Aby cvičení nebyla jednotvárná, koná se opakování úkolů tím způsobem, že se dílem probírají ve sboru, dílem s jednotlivci, podle toho, jak potřeba ukazuje. Poučení o důležitosti správného a řádného dýchání se rovněž opakuje a občas gymnastika dýchadel náležitě cvičí. V každé z následujících hodin hlavní úkoly předcházející se řádně opakují, neboť opakováním stálým chceme zvykem učiniti bezvadné, správné vyslovování všech hlásek.

Pak se opakuje spojování samohlásek se souhláskami *M* a *B* ve cvičeních

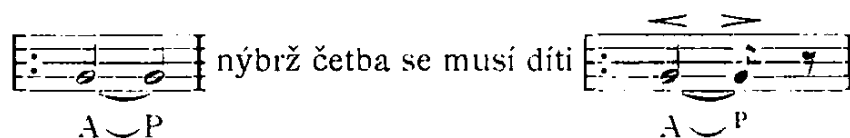
AM EM IM | OM UM YM OUM
AB EB IB | OB UB YB OUB

při čemž se přihlíží, aby všechno bylo vyslovováno jedním dechem. Nesmí v přestávkách, pomlčkách, býti vdechováno ani zdánlivě.

Pak ukáže cvičitel, kterak se vyslovuje souhláska *P*, ukáže bezvadně postavení mluvidel i zvuk a pak vyslovování se cvičí s každým jednotlivcem. Teď teprve následuje spojování *P* se samohláskami. Gož opět cvičitel napřed ukáže a pak se cvičí ve sboru toto cvičení:

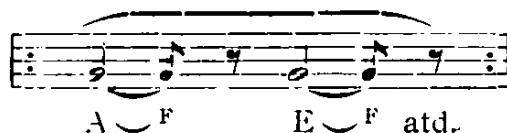
Při tom se bedlivě přihlíží, aby postavení rtů bylo vždy správné. Cvičí se opět napřed ve sboru a pak jednotlivě, při čemž nebudiž trpeno čtení

Cvičba jednotlivců se koná hlavně za tím účelem, aby vady byly zjištěny u každého a pak odstraniti se daly cvičbou. Také se u každé

hlásky opakuje věcný výklad, jak se tvoří, jak mluvidla se staví a utvářejí. Technika mluvy se podrobně vysvětluje a pokaždé následuje vzor.

Potom následuje utvoření souhlásky *F*, jež se nadmíru lehounce a mírně vyslovi, ba spíše jenom vydechne. Neškodí, když cvičitel ukáže i chybné vyslovení. Hned pak se cvičí způsobem již známým úkol

vše jedním dechem!

Tímže způsobem se probere souhláska *N*, jež se tvoří lehounkým úderem jazykové plošiny na hořejší vnitřní plochu zubní, načež jazyk lehounce se sesmykne.

Toto i všechna cvičení následující se konají vždy ve vyšší poloze hlasu. Když byl nacvičen úkol

A^N E^N | I^N O^N U^N Y^N OU^N

vysvětlíme tvorbu souhlásky *Ṇ*, ukážeme vzorným vyslovením, jak se bezvadně pronáší, načež cvičíme úkol

A^{Ṇ} E^{Ṇ} · I^{Ṇ} O^{Ṇ} U^{Ṇ} Y^{Ṇ} OU^{Ṇ}

Za domácí úkol uložíme spojování samohlásek a mísení ze cvičení předcházejících. Hlavně se doporučí cvičení ve výdržích a pak gymnastika mluvidel na cvičeních *i—u—i—u* atd.

12. cvičení.

Cvičení opakovací se střídají tak, aby výdrže následovaly po cvičbě hybnosti mluvidel a naopak. Opakujeme tedy na počátku úkoly *a—e* 4krát před a 4krát po zdvihu hlasu. Podobně cvičení *e—a | a—o | atd.* způsobem známým, tedy asi:

Tato cvičení se i doma prováděti mají způsobem zpívavým asi tak, jako bychom s někým rozmlouvali, dotazující se. Doma se od nynějška cvičí pravidelně 1.—7. úkol z 10. cvičení, zejména však často a pilně, ovšem že vždy přesně cvičiti třeba úkoly *i—u—i—u* atd. Cvičení opakovací zase napřed společně, pak jednotlivě probíráme.

Pak následuje spojování samohlásek se souhláskami předešle nacvičenými.

Nyní teprve následuje výklad, kterak se mluvidly tvoří souhláska *T, Ě, L*, a pokaždé cvičitel sám několikrát bezvadně souhlásku vysvětlí, načež podle znamení ukazovadlem a rukou dávaných cvičí se úkoly nové:

A^T E^T I^T O^L | U^T Y^T | OU^T
 A^Ť E^Ť I^Ť O^Ť | U^Ť Y^Ť | OU^Ť
 A^L E^L I^L O^L | U^L Y^L | OU^L

Kde je to vhodné a účelné, znázorní se dlaněmi, jak se pohybuje jazyk při tvorbě hlásek a jak mluvidla se při tom utváří.

13. cvičení.

1. Opakování úkolů

i—u—i—u—i—u—i—u / i—u—i—u—i—u—i—u
 a—u—a—u—a—u—a—u / a—u—a—u—a—u—a—u

a ostatních z této skupiny.

2. Opakování úkolů:

A_M | E_M | I_M | O_M | U_M | Y_M | OU_M
 A_P | E_P | I_P | O_P | U_P | Y_P | OU_P
 A_F atd.
 A_B | „
 A_N | „
 A_Ň | „
 A_L | „
 A_T | „
 A_Ť | „

Veškerá cvičení se konají tak, že se každá řada, na př. od A_M až po OU_M, vysloví při jediném vdechnutí.

3. Úkoly nové.

Vysvětlíme, kterak se tvoří a správně vyslovují souhlásky S Š C Č Z Ž J H R Ř CH K způsobem již naznačeným, načež cvičíme hned spojování těchto souhlásek se samohláskami až povstane řada nových úkolů:

I. AS | ES | IS | OS | US | YS | OUS
 II. AC | EC | IC | OC | UC | YC | OUC
 III. AR atd.
 IV. AJ | „
 V. AŠ | „
 VI. AZ | „
 VII. AŽ | „
 VIII. AČ | „
 IX. AŘ | „
 X. AH | „
 XI. ACH | „
 XII. AK | „
 XIII. AG | „

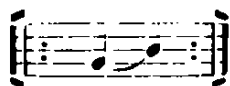
K vůli usnadnění je dobře, když se souhlásky cvičí podle závor mluvidel. Tedy napřed retné: M, P, B; pak retrozubné F, V; jazykozubné T; jazykopředpatrové D, N, R; jazykostředpatrové R; středojazykopatrové Ť, Ď, Ň, a na konec kořenojazykopatrové K, G, před nimiž se zařadí hrdelnice H a CH.

14. cvičení.

1. Cvičení opakovací: výdrže, jakožto gymnastika dýchadel:

a e i | o u

Pak gymnastika mluvidel:

a e

tolikráte, na kolik stačí jedno vdechnutí.

Na to se opakují řady samohlásek ze 7. cvičení vždy napřed ve sboru pak jednotlivci.

Konečně se opakuje cvičení 8., načež se procvičí předcházející cvičení ve skupinách souhláskových a sice:

I. retnice:	A ^M	} se všemi samohláskami
	A ^P	
	A ^B	
II. retnozubné:	A ^F	
	A ^V	
III. jazykozubné:	A ^T	
IV. jazykopředpatrové:	A ^D	
	A ^N	
	A ^Ř	
V. jazykostředpatrové:	A ^R	
VI. středojazykopatrové:	A ^Ť	
	A ^Ď	
	A ^Ň	
VII. hrdelnice	A ^H	
	A ^{CH}	
	A ^J	
VIII. kořenojazykopatrové:	A ^K	
	A ^G	

Mezi skupinu V. a VI. vsuneme sykavky s, š, c, č, z a ž s příslušnými úkoly.

Jakožto cvičení nové následuje přesmyknutí samohlásky za souhlásku, čímž povstanou úkoly

MA ME MI MO MU MY MOU

a to samé spojování se souhláskami:

B^A P^A V^A F^A L^A N^A Ň^A D^A Ď^A T^A Ť^A R^A
 Ř^A Z^A Š^A Č^A J^A Ž^A S^A C^A H^A CH^A G^A K^A

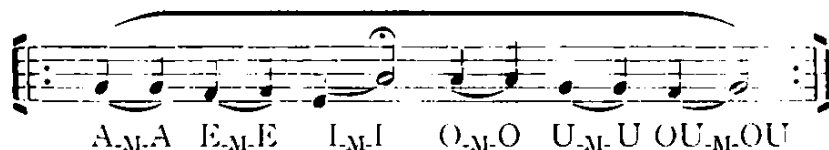
Rozumí se, že každá souhláska připojuje se ke všem samohláskám ve známém pořadí.

15. cvičení.

Po obvyklém opakování předcházejícího cvičiva, zejména posledního úkolu cvičení předcházejícího a cvičení v dýchání, započne nové cvičení, četba skupin dvou samohlásek se souhláskou uprostřed. Začne se opět nejlehčí hláskou *M* tím způsobem, že cvičitel napřed ukáže, jak se skupiny vyslovují a pak teprve opakuji po něm cvičenci. Při všech těchto cvičeních se dbá, aby samohlásky byly vyslovovány zvučně a zřetelně, poněkud prodlouženě, souhlásky však zřetelně sice ale velmi jemně a krátce. Cvičení tato čtou se v následujícím pořadí:

. Á_MA--É_ME--Í_MI∧Ó_MO--Ů_MU--Ý_MY--OU_MOU[^]

Čte se opět tónem hodně zpěvavým, tedy zase asi takto:

Taktěž cvičí se pak úkoly

A_B-A A_P-A A_V-A A_F-A A_L-A A_N-A A_Š-A

Za domácí úkol uloží se cvičba předcházejících cvičení, zvláště gymnastika dýchadel, mluvidel a pak úkoly z 10. a 11. cvičení.

16. cvičení.

Opakuje se dýchání dle taktu, pak vyslovování samohlásek cvičení a e atd. až 20 i více sekund, pak cvičení mluvidel a i a i a i a i ∨ a i a i a i a i atd.

Dále se opakuji úkoly ze 13.--15. cvičení, načež jako nové cvičení pokračuje se v četbě skupin

A_D-A A_D-A T, Ě, Ř, Z, S, C, J, Ž, Š, Č, H, CH, G, Ā:

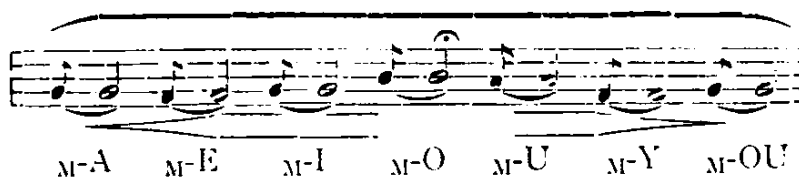
každá se všemi samohláskami ve známém pořadí způsobem naznačeným ve cvičení předcházejícím.

17. cvičení.

Po řádném zopakování příslušných úkolů z cvičení předcházejících obvyklým způsobem vykonaných, ukáže cvičitel spojování slabik, čímž povstane cvičení nové:

M_A M_E M_I M_O∧M_U M_Y M_{OU}

Úkol ten čte se asi takto:

Celá tato věta se vysloví jedním dechem. Proto před každým výkonem se řádně a důkladně, vždy dle znamení ukazovátkem vdechne, aby dech stačil na celý úkol.

Timžem způsobem cvičí se další souhlásky: *nA...B^A pA...* atd.

Doma se pilně cvičí předcházející cvičení před zrcadlem, při čemž se dbá, aby postavení rtů vždy bylo zcela pravidelné.

18. cvičení.

Úkoly opakovací se zvláštním zřetelem k výslovnosti souhlásek, jež vždy se mají pronášet velmi mírně, za to samohlásky zvučně, plným hlasem, hodně dlouze a silně vyslovujeme.

Abychom si pro další cvičbu práci usnadnili, sestavíme samohlásky ve skupinu, dokola napíšeme souhlásky a získáme takto řadu velmi vhodných a účelných úkolů. Obrazec ten napíšeme na tabuli, anebo, což se více doporučuje, na zvláštní tabulu takto:

	D	Ď	T	Ť	R	S	
M	A	I	O	E	U	OU	Z
B	O	E	A	U	OU	I	C
P	I	A	E	OU	Y	O	J
V	Y	O	I	A	E	U	Ž
X	U	Y	OU	I	A	E	Š
L	E	U	Y	OU	I	A	Č
	Ň	H	CH	G	K		

Když úkoly tyto náležitě procvičeny, učiní se první pokus ve čtení. Napřed je dle znamení řádně vdechne, učiní se malá přestávka, načež zvolna čte se tento úkol:

M A M I M O M E M U M OU
p mf p mf p mf p mf p mf p mf

Anebo lze čísti:

BO BE BA BU BI BOU BY

Anebo:

L E L O L I L U L A L OU

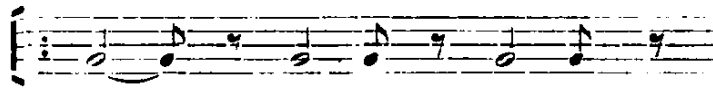
Další úkoly pro toto důležité cvičení si každý z předcházejícího snadno sestaví.

Toto cvičení je pokusem zkušebným, zdaž dosud bylo řádně cvičeno a náprava poruchy pokračuje pravidelně. V dalších pak cvičeních objevené snad vady se přiměřeným řízením vhodných cvičení opakovacích odstraňují. Mlčení dosud nesmí býti porušeno a proto po každé cvičbě prohlíží se zápisníky.

19. cvičení.

1. Opakování dosud probrané látky. Žákům se pak znázorní — nejlépe na klapce klavíru — jak složité je ústrojí, jež hlas vyluzuje a co všechno vykonáno býti musí, než správný zvuk je vytvořen. Po tomto úvodě přejde se k před důležitým cvikům v pronášení skupin souhláskových, po čemž bedlivě se procvičí důkladně cvičení následující. Při tom dlužno přihlížeti, aby zvuk byl pronášen pravidelným otvíráním rtů uprostřed úst, a ne snad bočním pohybem úst. Ani nejmenšího znetvoření úst nesmí býti trpěno, má-li býti náprava důkladná a trvalá.

Cvičitel opět napřed sám ukáže, jak se toto cvičení vyslovuje. Děje se to v ten způsob, že se napřed velmi z hluboka vdechne co největší množství vzduchu, načež po malé přestávce se vysloví velmi zdlouha příslušná samohláska a na konec krátce dozvučí mírně souhlásková skupina, učiní se přestávka, dech se zarazí a na pokyn tímže způsobem druhá a následující se vyslovují skupiny.

A - ML — E - ML — O - ML atd.

Tím způsobem procvičí se úkoly

A—NL E—NL I—NL O—NL U—NL OU—NL
 A—BL A—PL A—VL A—FL A—DL A—TL A—ZLA—SL
 A—CL A—ŽL A—ČL A—HL A—CHL A—GL A—KL

Rozumí se, že každá skupina se všemi samohláskami.

Po cvičeních těchto se opakuje vyslovování a 20 sekund; e 17 sekund; i 15 sekund; y 16 sekund; o 15 sekund; ou 15 sekund.

Dále se opakuje cvičení

a—e—i—y / o—u—ou
 e—i—a—o / u—y—ou
 i—a—e—u / y—ou—o
 ou—u—y—i / a—e—o
 o—y—u—a / e—i—ou
 u—y o ou / e i a

Na to cvičení a e— i u y ou a následující.

Pak následuje úkol

A_MA—E_ME—I_MI / Y_MY—O_MO—U_MU

a jiná již známá cvičení z předcházejících úkolů.

20. cvičení.

Všechna dosavadní cvičení se opakují a cvičí zvláště ony, jichž třeba k odstranění snad ještě se vyskytujících chybiček. Zvláště důkladně se procvičí úkol

a pak skupiny :

A-BL-A A-PL-A A-VL-A A-FL-A atd.

jak v cvičení předešlém a sice opět každou skupinu se všemi samohláskami.
Čas zbývající věnujeme cvičbě úkolu

ML-A—ML-E—ML-I—ML-O—ML-U—ML-Y—ML-OU
FL-A—FL-E—FL-I— atd.

a ostatním skupinám souhláskovým :

VL—A FL—A NL—A ŃLA DLT atd.

Za domácí cvičení uloží se úkoly dosud probrané, vyjímaje dva poslední. Mlčení se přísně zachovává.

K otázce uměleckého výchovu.

Uvažuje *Jos. Vencour*.

Pokračování.

Tendence náboženská je nutna se stanoviska přirozeného, nehledíme-li ani k stanovisku nadpřirozenému, na ni závisí udržení a rozvoj národa; tendence pokroková je člověku přirozena, proto je nadán intelektem, z ní plynou objevy, vynálezy, nové řády a formy hospodářské. Plodem tendence náboženské je více kultura, plodem tendence pokrokové civilisace. Nejprůběžším a nejvážnějším úsilím naším má býti smíření náboženství s pokrokem, kultury s civilisací. O smíření tom vážně pracuje mladá katolická strana, tak zvaná katolická moderna, i reformní katolicismus, (nový proud protestantský směřuje k nevěře) a kdož nábožensky cítí a sympatisuje i s pracemi, snahami doby, pokud se totiž duchu náboženství neprotiví, přeje snahám reformním všeho zdaru. Bohužel, že na místě zásad rozhoduje politika, a mnohdy i osobní záležitosti a předsudky. Mám přesvědčení, že politikou (tou oficiální, jak je svrchu diktována) katolická strana své věci na mnohých stranách uškodila a škodí, zvláště přijímá-li za agitatory lidi bez zásad a povahy. Náboženství a veřejný život se mají pronikati, toť pravda, ale kdo pracuje ve veřejném životě musí pochopiti ducha doby a v duchu doby (opakuji, pokud neodporují věčným pravdám) působiti. Tak pracovalo a pracuje mnoho kněží, naši kněží-buditelé nyní na př. Dr. Stojan, P. Šrámek a j. j. neunavní, zneuznaní pracovníci hodni úcty a uznání. (Mám na zřeteli pracovníky na poli socialním a politickém.)

Je-li na straně „starší“ katolické upjatost a nechuť k „reformám“, panuje u stran pokrokových předsudek, ano i fanatismus vůči náboženství, zvláště katolickému. Nemluvím o těch směšných předsudcích a nevědomosti (jiného to nemůže býti), z nichž vyplývá onen absurdní úsudek, že inteligence a náboženské uvědomění jsou pojmy sporny (Newton, Pasteur

nebyli inteligentními?), nemluvím o pokrokovcích, jejichž hlavní známkou pokroku je tento směšný předsudek a kteří v každém projevu náboženském (zejména u učitele) spatřují prospěchářství, šplhavectví, tmářství, kteří v každém styku s knězem vidí podlízavost, zadávání stavovské cti (hrůza!). (Kněz přestal být synem české matky? Pan hejtman, p. inspektor může se stýkati s knězem, ale učitel ne?)

Mám na zřeteli onen předsudek, že křesťanství (zejména katolická církev) pozbylo působivosti, vlivu na mysl a ztrácí půdu, že ustoupí jiné formě náboženské (pantheismu s utlačujícím determinismem!) Studuj nepředpojatě křesťanství, jeho učení (nemluv mnohý jako slepec o barvách) a předsudky minou. Studuj a zkus účinky života křesťanského v sobě a pak budeš správně souditi o síle a moci křesťanství, seznáš, že náboženství s pokrokem doby lze smířiti.

Smír vědy a náboženství musí nastoupiti, nemá-li, jak svrchu doloženo, kultura zajíti, má-li květ kultury — umění — rozkvísti. Věda spekulace, dotýkajíc se jen ducha, náboženství nenahradí (v pouhé osvětě není naše spása); náboženství dotýkajíc se strun srdce, myslí, duše, z nichž činy a život pučí, oplodí opět umění. Víra a přirozený způsob života jsou úrodnou půdou umění.

Příště dále.

Jak učit se modliti.

Podává *Otokar Tauber*, katecheta ve Strážnici.

(Pokracování.)

Aby nebyly dítky úzkostlivé, povzbuzujeme je tím, že byt se nám namanuly myšlenky roztržité a my se zapomněli, že nemáme a nemusíme modlitby opakovati, nýbrž dále pobožně pokračovati.

Ještě na jeden předmět upozorňuji a to: „na dušičky vzpomínejme, z očiště jim pomáhejme; budou na nás vzpomínat, až my budem umírat“. Činím to tedy podobně, jako jsem svrchu napsal o nábožných povzdech. Dejme tomu, že právě v čas vyučování zazní umíráček. Otáží se: „Co to zvoní?“ Mlčky vstaneme ihned a říkáme všichni nacvičené tři verše: „Odpčinutí věčné“ atd. Cvikem si to děti navyknou, že mimoděk tak učiní pak i samy jsouce venku. V ostatních předmětech si to řeknou v duchu pro sebe.

Takovým způsobem musejí děti již ve škole navyknouti prožívati obřady víry a rok církevní. Proto třeba v týden před sv. Duchem se modlím říkáje: „Přiď Duše svatý, osvět rozum náš, abychom svaté náboženství chápali a o něm tak uměli mluvit jako svatí apoštolové!“ Pak „Otčenáš“. Kolem Bílé neděle prosíme o milost křestní, bychom si ji zachovali neporušenu. Zkrátka: dítky musejí nabýti předsvědčení, že milost je dar, o který třeba nutně prositi, jako každý musí žádati, kdo něčeho chce dostati. Modlitba je křídlem, kterým často za den třeba k Pánu Bohu vzlétati. Dítě na př. dopustí se hříchu; vzpamatovavši se, nechť si řekne ihned: „Můj Ježíši, smilování!“ Čím spíše povstane, tím lépe. Aby se hříchu uchránilo, tu třeba slyšíc bití hodiny, může si říci: „Ježíši, stůj při mně v poslední hodině!“ Často dítky nám je upozorňovati, že nejde o to, kolik

se pomodlí, ale jak! Také dobře je obeznámiti dítky se symbolem naděje křesťanské, jenž jest kotva.

Pobožnost je šestý dar Ducha svatého. Proto je nám i dítkám se vroucně modliti o ducha pravé pobožnosti, což můžeme učiniti společně, než počneme o modlitbě probírat. Také neustávejme napomínati dítky, ať se modlí za velebného pána svého a za dobré své učitele a slečny učitelky, kterých věru třeba si vážiti, když jsou prodchnuti duchem náboženským. Kéž je modlitba páskou, spojující kněze s učitelem a tyto s dětmi jim svěřenými! Pak docílíme úkolu školy, dítky po letech na nás budou vzpomínati, jako my vděčně vzpomínáme zbožných učitelů, rodiče budou žehnati naši památce a Pán Bůh nám odplatí, co jsme učinili pro „obraz Boží“!

II.

Druhý způsob modlitby je modlitba rozjímavá. Této modlitbě lze učiti jen na stupních vyšších, počínaje dle osnovy šestým školním rokem. Tímto způsobem modlitby vyhovíme zásadě školy moderní, neboť naučíme děti samostatně mysliti a souditi. Ruch náboženský se vzmáhá a proto třeba, by dítky se samy o pravdách náboženských přesvědčovaly a tím se i samy umravňovaly. To se stane, budeme-li děti učiti, by samy o pravdách těchto uvažovaly. Sv. Pavel píše Filipenským (I. 10.): „Za to se modlím, aby se láska Vaše rozmáhala v umělosti a ve všelikém smyslu.“

Tím, že člověk sám přemýšlí o pravdách řádu vyššího, libuje si v nich a požívá čisté radosti duchovní, která převyšuje všecek smysl. Konečně vždy na něco myslíme majíce rozum, tedy je jistě lépe mysliti na něco vyššího a věkověčného. Každá pravda víry má býti od dítek pojata a státi se jejich duševním majetkem a tudíž jim tak vysvětlena, by v ní spatřovaly paprsek Moudrosti věčné, ať je to na příklad neomylnost církve, či neposkvřené početí či jiné. Ale dbám tu hlavně pravd a tajemství, o nichž by již dítky pokročilejší mohly uvažovati k vůli pokroku v dokonalosti křesťanské.

Božský mistr dí: „Buďte dokonalí jako Otec váš nebeský dokonalý je!“ Tím dán nám povel od velitele našeho ke stálé snaze vždy k lepšímu životu. My křesťané pravověřící jsme tedy pokrokaři ve pravém slova smyslu. Bůh je svrchovaně dokonalý, neboť má všechny dobré vlastnosti, které jsou vůbec myslitelné, v míře největší. Bůh je nám idealem v tom, že si máme Jeho vlastnosti vždy víc a více osvojovati. Některé vlastnosti znají dítky z katechismu; o těch tedy mohou rozjímati. Jak často na př. mají děti příležitost připomenouti sobě, jak Bůh je nejvyšší moudrý! Kreslí třeba ve škole list slezu divokého, tak pravidelně měřicky stvořeného. Co činí jiného, než-li že vlastně jen nápodobí Tvůrce! Jdouce cestou do pole či do lesa nebo lukami, mohou tedy rozjímati o leckteré vlastnosti Boží. Večer mohou rozjímati, než usnou, o smrti, ráno o nebi. Jako květinka z rána otevírá svůj kalíšek paprskům slunečním a rose jitřní, tak mají dítky své srdce z rána otevřítí vnuknutím nebeským, a jako květinka večer svůj kalíšek zavírá, tak zase mají dítky se uzavřítí do sebe a sebe zpytovat. Mají si večer kleknouti doma před kříž a před ním své myšlenky a skutky dne uplynulého zkoumati. Kříž pak políbí a po modlitbě již buď nic, neb aspoň zbytečně nemluví. V neděle a svátky mají rozjímati o tom, co v exhortě slyšely neb o tom, čemu se zvláště za uplynulý týden naučily z katechismu, třeba o některém článku víry: v postě o čtvrtém, jindy dle doby církevní o sedmém neb osmém; rozjímati možno též o některé prosbě „Otčenáše“ či „Zdrávasu“. Bl. Kliment Dvořák jda z Vídně do Lince sotva

jedné prosby dorozjímal. Jda ve Vídni hlučným tržištěm, rozjímal. Rozjímati možno o některém obraze z křížové cesty, nebo také o některém slovu litaní. Co do Nejsv. Svátosti oltární mají býti děti naváděny k tomu, by o ní rozvažovaly dle otázek katechismu: „Které milosti v nás působí svaté přijímání“, a „co činiti po sv. přijímání“. Ovšem znalost od otáček na tyto otázky se předpokládá, jakož i praktická, dětským způsobem podaná vysvětlivka ku každému bodu.

Aby rozjímáním bylo s užitkem, musí se děti dle účelné pravidelnosti. Návod k němu musí býti častěji ve škole připomínán, jinak by děti byly svedeny k rozplzlému skepticizmu či k plytkému rozumářství. Dejte třeba dětem za domácí písemnou práci propracovati tajemství růžence: „Který Ducha svatého seslati ráčil“ a naznačte na tabuli postup dle těchto stěžejných, methodických bodů:

1. Co nám praví toto tajemství samo sebou? Na to odpovídá děj seslání z bible. Kdy Ježíš Ducha sv. poslal? Komu? Jak?

2. Co znamená toto tajemství pro nás? K čemu poslal Ježíš Ducha svatého, či dle katechismu: „Kterak působí Duch sv. v nás?“ Tím přiblížili jsme se k jádru tajemství.

3. Jak jsme se dosud chovali k Duchu svatému? Jsme v milosti posvěcující? Přijímali jsme ochotně vnuknutí Ducha svatého?

4. Co budeme od této chvíle činiti?

Tímto lehkým způsobem lze rozjímati dle katechismu zvláště krásně i o tajemství „nanebevstoupení Páně.“ Vždyť katechismus nový sám k tomu zrovna navádí otázkou: „Proč vstoupil Ježíš na nebesa?“ Každé tajemství víry je skála, z níž věřící holi rozumu může vyvésti prameny spasitelných představ a citů touhy, vděčnosti, obdivu, záliby, důvěry a lásky. Víra pak zapustí kořeny neochvějně proti vichrům pochyb, zoufalství, nenávisti.

Co si při modlitbě ústní připomeneme jen letmo, mimochodem, to při rozjímové modlitbě můžeme podrobně zažiti. Sv. Basilius dal svému řádu, jehož údem byl i sv. Cyrill, hlavní zásadní pravidlo: „rozjímati!“ Co jiného činili sv. apoštolové, očekávající příští Ducha svatého? Trvali jednomyslně na modlitbách. Byla to první devítidenní pobožnost. Mojžíš pobýval čtyřicet dní na hoře Sinai a s Hospodinem rozmlouval. Ježíš odešel na poušť a tu se připravoval na úřad učitelský a rozjímal. Svatý Ivan, syn knížete chorvatského, dlel čtyřicet let v pustině české a žil rozjímově. Svatý Alois, kde a kdy mohl, se skryl, třeba když jiní si hráli, a kleče rozjímal.

Svatí viděli ve všem vztah k Bohu a pohnutku pro život věčný. Svatý František Serafinský vida beránka, vzpomněl Ježíše; vida lilii, vzpomněl čistoty. Tak i v životě našem se má střídati modlitba ústní s rozjímovou. Katechismus sám a hodina sv. náboženství je vlastně modlitba rozjímová. Před každou hodinou náboženství máme tedy prositi o hojné požehnání, neboť „bez Božího požehnání marné všecko počínání“. I dítkám třeba připomenouti, by před rozjímáním prosily Ducha svatého o pomoc, jak dí příslovi: „S Bohem začni každé dílo, podaří se ti až milo!“

Duch bázně Boží má pronikat srdce a mysl i život dítek křesťanských a proto žádá po nich katechismus, aby konaly všechny činy své s úmyslem bohumilým. Tento úmysl mají vzbuditi každý den ráno neb aspoň jednou za týden a častěji v životě, na př. po sv. zpovědi. Dobře je použiti vhodné chvíle po prvním sv. přijímání a získati je do spolku „klánění se Svátosti oltární“. Též lze z dítek si vypěstovati dorost pro „Živý růženec“ v obci. Zbožný katecheta zasvěti své děti „Božskému Srdci Páně“ a naučí je, jak by se samy v červnu Srdci Páně mohly denně i vícekrát zasvěcovati.

Takovým způsobem můžeme vychovati řadu uvědomělých katolických rolníků, mistrů a hospodyň.

V exhortě můžeme časem připomenouti dětem: „O tom, co jste dnes slyšely, tento týden rozjímajte!“. Rozjímání se stane pak dítkám zrcadlem, v němž mohou spatřovati své chyby a nedostatky. Rozjímání ovšem předpokládá důkladnou znalost katechismu a proto třeba, by katecheta co nej-svědomitěji se na výklad jeho připravoval a stále ve všech odborech náboženství se vzdělával a sám denně rozjímal, povznášeje se často ze všedního prachu života k rajským končinám, kde přebývá On, naše síla, k Němuž své i dítek duchovní zornice vždy máme obracet, by se uchovaly aspoň hříchu smrtelného a jako děti důvěrně s Pánem Bohem obcovaly.

O emancipaci,

o výchově dívek dorůstajících v městě i na venkově a hospodyňských školách a kursech zvlášť.

Na schůzi Katolického spolku českých učitelů přednesla v Brně v pondělí svatodušní
Marie Jiríčkova.

Velectěné shromáždění, vzácní páni hosté, velevážení pánové a dámy!

Než promluvím o thematu své první ve svém živobytí veřejné řeči, kdy mi dopřáno, díky milému Pánu Bohu, před tak vzácným shromážděním promluvit svou jednoduchou a v mnohé části i dosti neurovnanou řeč, dovolím si udati jména některých autorů, jichž díla byla mi pohnutkou a pramenem ku dnešní mé rozpravě o emancipaci ženy, dále pak o výchově dívek dorůstajících v městech, hlavně však na venkově.

Zejména užito řeči, kterou pronesl dne 25. srpna 1898 na II. československém katolickém sjezdu v Praze dp. dr. Robert Neuschl, professor bohosloví v Brně, „o otázce ženské“, dále článek ve „Vychovatel“ z r. 1900 roč. XV. od prof. Frant. Horáčka „Úkol a výchování ženy“, potom některé věci z „Časopisu učitelek“ ročníky 1894--99. Mimo to chci se dotknouti i nevěreckého díla: „Světový názor moderního člověka“, napsal Benjamin Vetter, doktor filosofie a professor na vysoké škole technické v Drážďanech, přeložil dr. Karel Fürst; vyšlo v Praze u Jos. Pelcla 1900. Rozvrh rozpravy mé ve hlavních bodech jest asi tento:

1. Co emancipace jest.
2. Vývin, nebo-li dějepisný nástin:
 - a) emancipace předkřesťanská,
 - b) křesťanství.
3. Moderní emancipace bez určitého náboženství.
4. Výchova dívčí v ústavěch a ve školách v městě (zkrátka).
5. Výchova v pokračovacích školách hospodyňských a kursech pro dívky venkovské.

Mám-li promluvit o hospodyňských školách obšírněji, nemohu se vyhnouti výkladu o emancipaci.

Co znamená slovo „emancipovati“?

Emancipovati znamená: vyprostiti; uvolniti; vysvoboditi z poddanství, z jařma, z otroctví. Emancipace ženy znamená tedy vysvoboditi a povznést ženu ujařmenou.

Během času ustálila se ve společnosti lidské jakási pravidla, co se na děvče sluší a co nesluší (mnohá také dobrá), ale čím dál neslušelo se toho víc a více; konečně žena vůbec považována za tvora, jemuž patří jen šiti, zašívati, vařiti, plésti punčochy a nic více. Ustálil se předsudek zcela chybný, že žena více nedovede! Každá vzletnější myšlenka považována byla za výstřednost a slovo „emancipace“ ještě dnes slyšíme dosti často mylně vykládati. Prosím, ukázati veřejně smýšlení náboženské neb národní jmenuje se — emancipace, ano i přestupky proti pravidlům o obcování s lidmi nebo proti společenskému řádu je — emancipace. Na př. V menším městě slečna X je ve spolku paní „červeného kříže“, a ona vystoupila s návrhem, aby jednání bylo, pokud možno, české. Proto jest emancipována.

Paní Y je, prý, také emancipovaná dáma, když ovdověla, opatruje si včelky sama. Právě ženy venkovské, které o emancipaci nic nevědí, ve včelíně skoro všechno některé samy dělají, ani muži více mimo dům jsou zaměstnáni.

Která žena k tomu příležitosti a prostředků nemá, bez toho do včelaření se nepustí. Nevím, ale myslím, že je zcela přirozené, miluje-li ženská včely a nepochopuji, proč by jen mužům patřilo zaměstnání tak zajímavé a zároveň i poučné. Včely ku podivu jasně dávají nám příklad dobře zorganizované společnosti a příklad rodiny. Dr. Neuschl praví: „Nerovnost je životní podmínkou rodiny. Rodinu, v níž otec, matka, děti úplně by si byli rovni, dovede si představit jenom rozum liberálně socialistický. Prohlásiti úplnou rovnost členů rodiny znamená, zničit rodinu, znamená však také, zničit všelikou a každou autoritu a tím i stát. Důslednější sociální radikalismus chce jej dokončiti tím, že jej provéstí se snaží i v rodině, stavě ženu úplně na roveň mužovi.“

Žena v rodině v jistých věcech vždy má a musí se podřídití mužovi, ač to ještě neznamená, že by tím nezůstala emancipovanou, právě jako myslím nemusí býti a není emancipována taková dáma, která mluví někde jako emancipátorka ve veřejné schůzi „že chce čeliti klerikalismu“, anebo doporučuje a čte spisovatele: Renana, Schopenhauera, Rousseaua, Nietzsche a p.

Mnohé tovární dělnice nevěří v Boha, v nesmrtelnost duše ani ve věčnost. Ty vlastně by byly svou nevěrou nejmodernější a podle toho nejvíce emancipované při veškeré své skličivosti a bídě jak tělesné tak duševní!

Hned v začátku řeči své jsem pravila, že mluvilo se ku konci minulého století o emancipaci ženy, jako by byla něco zcela nového, ale ve skutečnosti potkáváme se dávno na mnoha místech v dějinách se ženami nejen na roveň s muži postavenými, ba mnohdy nad ně až povznesenými.

„Učinil Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dechnutí života i učiněn jest člověk a nazval ho Bůh Adamem.

Adamovi pak nenalézala se pomocnice, podobná jemu. I řekl Bůh: „Není dobré býti člověku samotnému, učinme mu pomocnici podobnou jemu.“ Pustil tedy Hospodin sen na Adama, a když usnul, vyňal jedno ze žebber jeho a vyplnil tělem místo jeho. I vzdělal Hospodin Bůh z toho žebra, kteréž vyňal z Adama, ženu a přivedl ji k Adamovi. Adam pak nazval ženu svou ěvou, t. j. matkou všech živých.“

Vzděláním Evy ze žebra Adamova naznačena jest jednota a nerozlučnost manželství. Od té doby Eva stejně s Adamem těšila se v ráji, sdílela s ním

všechny radosti, po hříchu pak dělili se spolu o všechny strasti, namáhání a klopotnou práci.

Éva Adamovi byla pomocnicí, ne služebnou neb otrokyní, třeba, když i jiné práce konala než on, nebyla však jeho panovnicí, nýbrž společně s Adamem vychovávali své syny a dcery a vedli je k Bohu. Éva pomáhala Adamovi při pracích, které on začínal.

Bůh sám tedy takovým způsobem ustanovil stav manželský a jej posvětil.

Dvojí směr duchovní na synech prarodičů se jevící přešel i na jejich potomky. Potomci Kainovi nazýváni syny tohoto světa, Setité syny Božími; dcery těchto byly pak též hodné, tiché, kdežto dcery synů tohoto světa mravně pokleslé. Když synové Boží počali si bráti dcery tohoto světa za manželky, poklesla mravnost tak, že Hospodin shladil lidstvo potopou, jen rodina Noemova zůstala ušetřena. Hřích, v surovém chování Chámově se projevivší, pokročil při stavění věže Babylonské až k rouhavé pýše, kterou Bůh zmařil zmatením jazyků, což za následek mělo rozdělení člověčenstva na rozličné národy, přivedilo odpadnutí od Boha a pohanství.

Ti, kteří podrželi víru v jednoho pravého Boha, ti měli a zachovávali i manželství tak, jak je Bůh v ráji ustanovil, žena byla ve veliké vážnosti a úctě, děti pokládány za dar a požehnání Boží a dle toho vychovávány.

Tak bylo i u židů, kteří jediní víru v pravého Boha si zachovali. Podobně též u národů, se kterými židé se stýkali. Tak Egypťané dívky své vzdělávali. Trůn panovnický byl u Egypťanů dědičný i po přeslici. Ostatní národové pohanští si dívek mnoho nevšímali a jejich výchovou se mnoho nezabývali.

Později Lykurg ve Spartě dívkám poručil účastniti se gymnastických cviků veřejných k otužení těla, nabytí síly a obratnosti tělesné.

Solon v Athenách r. 594 př. K. P. pak ve výchově dívek pokládá též vedle znalosti o vedení domácnosti, čtení, psaní a zpěv za velmi důležité, aby je vedlo ku kráse a jemnosti.

Jak oasy na poušti jsou za dávných časů pohanských jednotlivě vzdělané ženy, tak u Babyloňanů královna Semiramis.

Nechci vypočítávati všechny, jen zmíním se ještě o „devateru pozemských musách“ řeckých; jsouť to básničky řecké: Sapho, Erina (zemřela 19letá před svatbou a zanechala báseň o 200 veršů o kolovratě), Myrtis, Korina, Mirtidina záčka, učitelka Pindarova, Praxila, Nossis, slavná Myre, hrdinná Telesilla a Anyté. Nossidina pak přítelkyně v Jižní Itálii, básnička Melinno, napsala báseň o Římu:

Říme, zdráv budiž Ty Area plémě,
věnčený zlatem, světa vládce chrabřý,
ač na půdě tkvíš, přece dlíš na věčném
chlumu Olympu!

Tobě uštedřil jen osud vševládny
slávu královské moci, jež nevadne,
bys panovnickou velebou opatřen
vládl, poroučel.

V jármu Tvé, rovněž v Tvoji uzdu moenou
lehce veškerý světa kraj se chýlí;
i s mořem bezpečně Ty veslo třímáš
měst velemocných.

Čas, ta moc, která všemu vládne,
promění v svojí tvořivosti věčné všechno,
Tobě nezmění zhola nikdy plavbu
vlády lahodnou.

Ne bez ustání zplozujes junácké
nad jiné v zbraních bohatýry slavné:
jak v rolích zkvítá osení, i v Tobě
tak kvete mužstvo.

Tak všímáno si dívek u pohanských vznešených Řeků. Lid obecný (demotai) vzdělával své děti prostě v domě. Jaké zaměstnání měli rodiče, takové z pravidla i děti volily.

I u Římanů v počátku výchování bylo rodinné. V rodině římské vládla autorita otcova neobmezeně. Rodinný život u Římanů byl mnohem mravnější a vroucnější než u Řeků. Matka své dítky vychovávala za vrchního vedení a dozoru otcova, ač u Římanů již od doby Etrusků školy byly známy, kamž i dívky chodily.

V posledních však třech stoletích republiky (146 před K. P.) vznikla u Římanek jakási touha po vědomostech chorobná. Dámy římské učily se cizím řečem, učily se znáti básníky, citovati a kritisovati jejich díla. (Virgil při kritice obstál, že hájil samovraždy.) Mimo to studovaly matematiku, geometrii, dějepis, filosofii, právovědu (jurisprudenci). Velice se staraly též o politiku. Od nich závisela nejdůležitější místa ve státě. Jen náboženství bylo vedlejší věcí, (bylo-li ho ještě vůbec všímáno) a domácnosti dámy římské teprv se vyhýbaly!

I silou tělesnou dámy římské překonati chtěly muže. Vzpomeňme na Amazonky z nejvyšších rodin, kterak se dávaly v zápas se sprostými gladiatory a se šelmami!

Slavná paměť Cornelia, matky Gracchů, zachovala se na naše doby snad i také částečně z té příčiny, že Cornelia byla skoro jediná vznešená paní té doby v Římě, která si své syny sama vychovávala a je za své jediné skvosty vyhlásila.

Jako na jedné straně ve vysokých kruzích úplná volnost přivedla ženu ku zkáze mravní, tak zase u tříd nižších byla žena spoutána, považována jen za otrokyni, za zboží a nakládáno s ní jako se strojem, s nímž muž, ne třeba vlastní, dle své vůle naložiti mohl a směl, aniž se mu co za to zlého stalo.

To vše konečně shladilo a vyrovnalo křesťanství. Křesťanstvím byla žena emancipována jako nikdy před tím, nikdy později.

Žena byla uznána za člověka a muži na roveň postavena, ale jiné povinnosti má muž, jiné žena, každý dle své přirozené povahy. V muži jeví se vznešenost, síla, u ženy převládá cit, od něhož odvozen pak její půvab a líbeznoř. Dr. Neuschl píše:

„Přišlo křesťanství a s ním úcta ženy nejsvětější, ženy nejsilnější, Matky Spasitelovy a jaký obrát! Pohanský svět, který o panické čistotě ani tušení neměl a pouze z ohledů na blaho státní několik panen „Vestálek“ vydržoval, které, ač neobyčejné požívaly úcty a výsady veliké (na př. potkaly-li odsouzence, k popravě vedeného, byl ihned propuštěn) a pouze do 40 roku panenství zachovávaly — svět pohanský počal vysoko ceniti stav panictví a dcery nejslavnějších rodů římských Bohu a Kristu se zasvěcovaly a jako neohrožené mučednice oslavily první církev.“

A kde měly vzor k takým cnostem?

„V obrovském díle vykupitelském, v díle záchrany člověčenstva již již zmirajíc'ho, v díle smíru člověka s Bohem měla vedle Boha-Člověka jedna žena silná nejplatnější a nejúčinnější účast a podíl — pravím, žena jedna, která vším právem může býti zvána nejkrásnější perlou a největší chloubou a ozdobou pohlaví ženského — Matka Spasitelova, na důkaz, jaké obrovské síly mravní schopno jest ono pohlaví, jež zove se slabým. — — —

Muž jeden zradil Spasitele — muž jiný Ho zapřel, jiní ze strachu přehli, když viděli Mistra poníženého, ženy však vytrvaly s ním neohrožené i pod křížem a opět ženy byly první, které spatřily Spasitele oslaveného. A kdykoli od té doby Kristus opět trpěl během věků křesťanských v církvi své, vždycky věrně držely s Kristem a stály u kříže Jeho silné, neohrožené ženy křesťanské a bránily Pána svého — a kdykoli kultura křesťanská budovala nějaké veliké a vznešené dílo, mívala z pravidla účast na něm a zásluhu o ně ne poslední, též nějaká veliká žena křesťanská.“ (Pravil dr. Neuschl.)

Hned v prvních dobách křesťanství máme u nás sv. Ludmilu, pak Střezislavu, matku sv. Vojtěcha, blah. Anežku, kněžnu Doubravku, královnu Dagmar.

Křesťanství již vskutku ženu jednou emancipovalo, zachovávejme i nyní zásady křesťanské a nebudeme ujařmeny ani my učitelky, ani naše chovanky, ale jen vždy důsledně si podle toho vedme!

Pozírejme častěji ku Kalvarii, tam pod křížem Spasitelovým patřme na ty ženy silné, ženy neohrožené, vznešené vzory pravé ženskosti, tam též čerpejme sílu proti všem útokům našich nepřátel.

Životním úkolem ženy vůbec jest vychovávat menší dítky bez rozdílu pohlaví, ošetřovat nemocné, vésti domácnost.

V těch a v podobném zaměstnání mužové, ať činí co chtějí, žen nedostihnou. Pravím „mužové“ ač jednotlivci také v tom, neb onom ženy i předstihli. Tak nejlepší a jediné dílo „fysiologie kuchyňské“, „Physiologie du goût“ napsal Porillat Savarin.

Mužům nenapadne, aby za heslem „úplné rovnosti“ a samostatnosti pustili se do zaměstnání, která jediné ženám přináležejí. Snad práce ženské jsou méně důležité? Ci jsou to práce řádu nižšího, že by se pro ně vznešenější tvor, jako je muž, nemohl propůjčiti? — Myslím, že ani jedno ani druhé — muž dělá, co povaze jeho je přiměřenější a chová se zcela trpně oproti své ženě. Jí to, co mu žena navaří, své dítky, které mnohdy miluje snad ještě více, než jeho žena, (jen že toho neumí tak ukázati) ponechává ženě a je spokojen, když žena dělá to neb ono, ale přece nekoná těch prací, které má konati žena, protože, má-li zaopatřiti svou práci prostředky ku výživě potřebné, nezbývá mu na ostatní času.

„Vychovatel“ na str. 6. ročníku XV. píše: „Žena jest přirozeností svou pomocnicí muže, jest i sama v sobě vtělený jemnocit a soucit, vtělená něžnost a pečlivost. Utlejší tělo její, jemnější hlas, vrozená přichylnost k náboženství, veliká pilnost a trpělivost — to vše jí schopnou činí k úkolům velice potřebným a záslužným, ve které muž se nepadno vpravuje.“

Nyní však moderní ženy! Vzdělání! Vzdělání, co možná největší, studium, přístup do síní akademických, universita, technika, doktorský kloubok, stejná s muži volební práva, atd. —

Něco ovšem také na tom je. Dnešního dne je třeba, aby děvče rozumělo více, než trochu čísti, psáti, počítati, šíti a vařiti. Ve vzdělání se musí pokračovati s duchem času!

Ale vzdělání a hromadění vědomostí je dvojí zcela od sebe rozdílné!

V knize „Světový názor moderního člověka“ na str. 8. jest: „Nejde (prý!) jen o to, abychom na př. zbavili Krista Nazaretského všech přídavků a všeho zveličování, nýbrž my musíme jej i mocné hnutí, které vyvolal, pochopiti jako lidsky nedokonalý produkt tehdejší doby!“ —

Na str. 25. „ . . . zdánlivě nutno (bylo totiž v letech padesátých XIX. stol.) připustiti domněnku o existenci důmyslného stvořitele a nadpřirozeného rušitele příčinné souvislosti.“

Jinde se zmíní o Kristu Pánu jak o každém jiném filosofu, popírá se nesmrtnost duše a člověk končí veškeren duševní i pozemský život smrtí.

Toť ten světový názor moderního člověka, toť věda bez jakékoliv „příčinné souvislosti“ nahromaděná, kdežto pravé studium v jisté hloubce zase skutečně „důmyslného stvořitele“ nachází vždy!

S hrůzou musíme pomýšleti, jaké to bude ve světě za 100 neb více let, když toto moderní lidstvo odchová pokolení ještě modernější a ono zas ještě modernější, než bylo předešlé!

Za nynějších poměrů ve společnosti lidské je třeba, aby děvče hned z mládí opatřilo si potřebných vědomostí, víry však aby neztratilo, aby vychováno bylo pro všechny možné případy tak, aby se znalo ve vaření a vedení domácnosti i aby mělo tolik a takového studia a vědomostí, aby se dovedla i sama vyživit, bez cizí pomoci. My učitelky to známe nejlépe. Učitelka privátních hodin mívá málo, a ty ještě bývají nevalně placeny, za to však jí přiřknou vyučovati ženským ručním pracím, a doma, v její útulné světničce čeká vše na její ruce, ano i ten oběd na mnoha místech, kdyby platila, nevím co, od nikoho nedostane. A když si vše tak sama udělala, vezme knihu, studuje, nebo si i sama šatý šije a jiné ruční práce má pro sebe i pro své známé. A pak, prosím, nežádá-li se všeobecně od učitelek v praxi více než od učitelů? Učitelka je pořád ještě málo zaměstnaná, málo dovede, méně rozumí než učitel. Dělá-li si všechno sama, je lakomá, nebo zkrátka se řekne: „Neumí dělati slečnu.“ Dbá-li zevnějšku, je fitlena, chodí nádherně oblečená.

Dle statistiky jest přece jen v našich zemích vždy mužů méně než děvčat. Chlapci hned v prvních letech života více umírají než děvčata a z těch, co vyrostou, ještě všichni ženiti se nemohou. Co by si všechny chuděry počaly, kdyby se jen na vdání spoléhaly?

Církev svatá hned od prvopočátku postarala se zakládáním klášterů, aby se ty rozdily vyrovnaly. Panny, které se zavázaly svatými sliby v klášteřích, zaměstnávaly se výchovou dívek neb ošetřováním nemocných. Hle — učitelky — lékařky!

V klášteřích byly sestry vysoce vzdělané, byly učené, znaly mnoho řečí, ovládaly rozličné hudební nástroje, cvičily zpěv a samy krásně zpívaly, vyšivaly tak, že možno práce jejich nazvati „malba jehlou“, malovaly obrazy, hotovily umělé květiny, byly i výbornými kuchařkami a rozuměly hospodářství a v klášterní zahradě pěstovaly vedle potřebné zeleniny a ovocného stromoví též léčivé byliny, z nichž uměly připravovati výborné léky a masti atd., a přece nikdo na ně nesočil, že dělají komu konkurenci.

Přísná klausura nedovolovala druhému pohlaví přístup do jich příbytků, jedna sama o sobě nikdy před fortnou klášterní se neobjevila (ač jestli směly vůbec z domu vycházeti), žákyně a chovanky jim lidé přivedli do domu, nemocné dovezli do nemocnice a věřili všichni, že jsou osoby jim svěřené v dobrých rukách. Tak církev svatá, jako dobrá máti chránila

a chrání panny křesťanské před zkaženým světem, chránila jejich cnost a nevinnost. A kdo za našich dnů chrání svobodné, samostatné dívky, kdo chrání cnost a nevinnost, zvláště, ztratí-li víru!?

Na Rusi lékařky nejsou nic neobyčejného. V Rusku snad od roku, tuším, 1876. mají ve všech větších městech dívčí gymnasia. Na universitu však chodily do Švýcar, do Anglie, do Paříže, kde ženy toho práva již dávno požívají. V Rusku samém jsou již dávno na klinikách kursy pouze dvouleté pro felčeřice, které samostatně však praxe neprovozují, nýbrž jsou pouze jako pomocnice u lékařek a vrchní zodpovědnost má privilegovaná doktorka. Tak sestra mé nebožky matky byla na Rusi také takovou felčeřicí u privilegované MUDr. Rostovcové v Zemljanoce. Poněvadž lékárny v místě není, měly i svou domácí lékárnu.

Tak to bylo na Rusi až do konce XIX. století a teta mi nejednou psala, jak je to však pro ně velice namáhavé. Léčily nemocné obojího pohlaví. Resultaty mnohem lepší měly než doktoři z okolí, mnohou ženu a dívku zachránily, poněvadž zvláště obyčejné ruské ženy jsou, prý, náramně stydlivé, že raději zemře, než by se svěřila lékaři-pánovi. Která lékařka není svědomitá, nemá prakse, nemá býti z čeho živa, která je svědomitá, té je to pak náramně namáhavé. V tuhých zimách, jakými střední Rus je pověstná, jezdily na saních pravidelně od 6 hodin ráno do 10 hod., ano i později večer přes pole 8, 10 verst, ano i dále. Jak domů přijela, udělala v lékárně, co bylo třeba, dala poslovi pro nemocného a vsedala na saně do jiného místa. Na podzim, z jara zase cestu znesnadňovalo bezedné bláto, mimo to musely kolikrát k lidem nečistým, do domů špinavých. R. 1895 vzala doktorka Rostovcová ještě jednu felčarku, aby se tolik nenamáhaly, ale přece toho dlouho nevydržely!

Nyní právě v Rusku věnoval bohatý obchodník pět milionů rublů na ustavení ženské university, která má míti 3 fakulty, lékařskou, mathematickou a fysikální. Ruský ministr vyučování hodlá je doplniti fakultou právnickou. Ženská universita v Tokiu v Japonsku bude ještě letos zřízena. Za to v Chicagu na universitě nebudou přijímány ženské posluchačky. Na lékařské fakultě jich bylo 70 a neosvědčily se.

Polský cestovatel po Americe, spisovatel Henryk Sienkiewicz, píše ve svých „Listech z cest“, „Po dráze dvou oceanů“ že v Americe je mnoho žen domácně vychovaných a přes to, že mají přístup na university, že tam málo jdou. Doktorky jsou v těch největších amerických městech, ale jinde se tomu jen smějí.

V Anglii mají ženy přístup na university již přes 200 let a málo si jich všímají, kdyby nebylo cizozemek z ostatních států, bylo by žen na universitách anglických málo. Platí tedy slova katolického paedagoga, Kellnera, že „každá dívka je nejdříve ženou a pak teprve členem společnosti. v níž zaujímá nějaké obzvláštní určité stanovisko.“

A dr. Neuschl pravi: „Jestliže omezujeme ženu na kruh takových činnosti, k nimž ona přirozeně způsobila jest, není to utlačováním, nýbrž šetřením jí. — — Údělem však ženy emancipované bylo by: ve svobodné, neobmezené konkurenci s mužem žena by jistě podlehla — běda však přemoženým!“

Řekněme si upřímně, bez lichocení, že v té třídě lidí, z které je nejvíce učitelek, nyní se vychovávají dívky ještě nejlépe; horší je to ve vyšších kruzích, tam se ujímá ta nezdravá emancipace, zvláště ve velkých městech, takové nenasytné bažení po vědomostech, ale bez náboženství, ale musíme

pomýšleti, že se bude šířit níže. Co však říci o celé masse žen a dívek, které ve výchově, ať dím, jsou zcela, naprosto pomíjeny — dívky dělníků a chudších rolníků.

Tam obraťme nyní své zření a podejme ruky pomocné, než se jich uchopí lidé, jimž náboženství se stalo „překonaným stanoviskem.“ Že my učitelky budeme vždy ve prázdných chvílích hleděti vnikati hloub do vědomostí a pokračovati ve svém studiu, o tom nemůže býti pochybnosti. Professor Horáček na str. 31. „Vychovatel“ č. 3. ročník XV. 1900 píše: „Nuže proti činnosti žen v oborech výše uvedených nelze nic podstatného namítati, jelikož povaze ženské vyhovují, jak učí dějiny, které nám ukazují, že za všech věků byly ženy činny jako vychovatelky, lékařky a opatrovnice nemocných. Než povážlivější úkaz je ten, že nejnověji chápají se ženy také takové práce, která byla od jakživa nepopíratelnou doměnou muže, na př. účetnictví. — — A tak se děje i v jiných oborech práce, a to nejen v Americe, ale také v Evropě, kde již muži začínají se srážeti v jeden šik proti akademickému studiu žen a proti nebezpečné konkurenci.“

Přece, ať je jak chce, především úkolem ženy je domácnost pořádati a k tomu je třeba dívky vésti. Nevím, zdá-li se to tak jenom, nebo opravdu je doměnka u lidí méně uvědomělých, jako by domácí práce byly řádu nižšího, kdežto čtení, psaní, hra na klavír řádu vyššího. Domácí práce jsou však mnohem potřebnější a ty ruce jsou nejhezčí, které nejvíce užitečné práce vykonaly.

„Za starých časů“, dí znamenitý paedagog, ředitel Goerth, „kladly si nejvybranější dámy za čest osvojiti si důkladné vzdělání, potřebné k zdárnému vedení domácnosti.“

Však i bez akademického vzdělání byly znamenité spisovatelky, tak na př. George Eliotová byla dřív, než začala psát, mystryní v oboru zavařenin, George Sandová (Mme Dudevantová) celé čtvrtstoletí vyráběla výtečné máslo a sýr. A co naše spisovatelky, Božena Němcová, Karolína Světlá, Žofie Podlipská, básnířka Eliška Krásnohorská? 'sou znamenitými ženami i bez university!

Ve vyšších kruzích domáhají se dívky tak vysokého studia, co zatím ubohá žena venkovská sotva čísti a psát se naučí a to ještě po letech při práci zapomíná! Jaká to nerovnost!

Ovšem, za středověku i mnohá paní na hradě neuměla čísti a psát, ale za to byla jinak domácně vychována. V nynějším boji o existenci musíme se vroucněji než kdy jindy modliti k Bohu: „Chléb náš vezdejší dej nám dnes!“ Kdyby této doby měla každá dívka dosti vědomostí pro ni a její budoucí zaměstnání potřebných, pak by též se ta bída zlepšila.

Pro takové dívky je třeba škol hospodyňských.

Na školách tohoto druhu, kde vyučují učitelky zvláště k tomu zkoušené, dostává se chovankám, budoucím hospodyňkám potřebných vědomostí.

První školy toho druhu byly zase ve školách klášterních, pod vedením řeholnic.

V Paříži počaly se zakládati školy industriální a hospodyňské, o nichž prof. Horáček píše:

„Roku 1884 byly v Paříži 4 takové ústavy, které ve 23 pracovnách zaměstnávaly 466 chovank, z nichž si může každá voliti odbor, který se jí nejvíce zamlouvá a pro její poměry největší záruku poskytuje, že by mohl býti pramenem výživy, na př. žehlení, hotovení stříhů, hotovení oděvu, výroba umělých květin, vyšívání a pod. V oddělení hospodyňském učí se

chovanky vaření, posuzování potravin z ohledu na jich výživnost, tvaroznalství a správu domácnosti. Vstoupiti mohou chovanky od 13.—15. let, když se vykážou vysvědčením o vyplnění povinnosti školní. Běh odborný trvá 2—3 roky. Podobného vychování a vzdělání odborného mohou ostatně dívky osiřelé dosáti v každém sirotčinci dívčím, jichž má Paříž 20, provincie 234 pod správou řeholnic.

V Belgii slouží školy kuchyňské praktičtějšímu účelu. Učí se tam dívky správě domácnosti jednoduchého dělníka, což vůči legiím dělníků belgických jest důležitý činitel společenský. Přijímají se dívky od 12 let a za 2 roky obdrží vysvědčení způsobilosti z předmětů domácího hospodářství.

Učí se práti prádlo, mytí nádobí, žehliti a látati, čistiti nábytek a udržovati byt v čistotě a v pořádku. Vedle toho cvičí se v umění kuchařském, hlavně v pečení chleba.

Školy ty osvědčily se tak znamenitě, že za mezinárodního závodění v Paříži r. 1878 obdržely jednu z hlavních odměn a zakladatel jejich, kníže Caraman Chimay byl poctěn zlatou medailí, načež stát je vzal pod svou ochranu.

V Americe byla Mis Corson v New-Yorku, která již r. 1876 otevřela kurs pro ženy dělníků, kdež za 30 centů slušný oběd pro 10 osob z chutně připravených pokrmů dostati lze. Název má: „Škola domácnosti“.

Učební předměty: Ocenění a upotřebení potravin na základě lučby a fyziologie; užitečnost, plynoucí ze změněné diety podle potřeby jednotlivců, známost věci i dovedností, které slouží ku zlepšení pokrmů, známost příčin, kterými se pokrmy kazí a porušují.

V Praze, pokud vím, jest spolek „Záštitá“, kde se dívky učí připravovati pokrmy a za nepatrný peníz jich samy požívají. Taktéž ve spolku „Domácnost“ možno se umění kuchařskému, jakož i vedení domácnosti dobře naučiti. Pak je „Ženský výrobní spolek“.

Škol však pro venkovské hospodyně je dosud velmi pořídku.

V Čechách ve Štěžerách je znamenitá škola hospodyňská roku 1898 postavená, ač již před tím byla 11 let. Počet chovanek je obmezen na 40. Vyučování trvá jeden školní rok.

Učební předměty: Ženské ruční práce, praní prádla, příprava pokrmů a to: polévky, předkrmy, hovězí maso, obložení masa, telecí maso, vepřové maso, skopové maso, zvěřina, drůbež, rýby, zelenina, luštěniny, saláty, příkrmy, nákypy, moučná jídla, buchty, dorty, cukrovinky, zavařené ovoce, zavařená zelenina a houby. Nápoje: káva, čaj, čokoláda.

Náboženství, mravouka, zahradnictví, zelinářství, zdravotnictví, zpěv.

Mimo to velkostatek propůjčuje jim vždy 2 krávy na jistou dobu, aby chovanky též prakticky poznaly krmení, ošetřování a dojení dobytka hovězího; škola má 4 kusy dobytka vepřového a různou drůbež.

Jest to internát a platí se 30 zl. školního platu při zápisu a 18 zl. měsíčního.

Podobně je zařízena hospodyňská škola v Kroměříži na Moravě. Mimo to na Moravě, pokud vím, i klášterní školy ve Slavkově, ve Vyškově, v Pašlavicích, mimo vyučování literní, poskytují vědomosti ku řízení menších domácností potřebné. V jižním Německu, Bavorsku, Württenbersku a Badensku jsou hospodyňské školy většinou v rukou řeholnic, jmenovitě v Deggendorfu, Klosterbergu, Helfenfeldu, Roggenburgu, Stubersheimu (tato jest evangelická pro 10 chovanek), Ehrbachu, Aulendorfu, Radolfzellu (veřejná se světskými učiteli a učitelkami), Dornbirnu ve Vorarlbergu.

Do těchto škol dívky však chudších rolníků, neb dokonce dcerky dělníků přece ještě choditi nemohou! Kde může takový člověk na jediné dítě vynaložiti 60 kr. denně, když sám denně vydělá korunu.

Bylo by všeobecným přáním, kdyby takových škol ujal se stát! Byl by to skutek jistě záslužný, a že by stát z toho škody neměl, ukázalo by se za málo let.

Když však toho není, musíme pomysleti na jiné věci.

Ministerské nařízení ze dne 10. dubna 1885 č. 1985 praví: Dle § 10. zákona daného 2. května 1883 říšského zákona č. 53 mohou při jednotlivých obyčejných školách obecných a při školách měšťanských zařízeny býti učební kursy pro mládež povinnosti školní odrostlou. Účelem těchto učebních kursů jest dle toho, jak jsou zařízeny, aby buď vědomosti a zručnosti v obecné škole nabyté utvrzovaly a vyučování podle zvláštních potřeb místních na předměty speciální a pro určitý druh výživy použitelné rozšiřovaly, buď aby dívkám vyššího vzdělání poskytovaly. První druh těchto učebních kursů s obecnými školami spojených, druh to speciálních kursů učebních, bude poskytovat mužské i ženské mládeži příležitost, aby nabyla pro život použitelných vědomostí o jednotlivých předmětech z oboru živnosti a poľního hospodářství.

Vyučování nesmí se v učebních kursech v žádném případě oběma pohlavím společně udíleti, nýbrž mohou se zřizovati toliko speciální učební kursy pokračovací pro jedno pohlaví.

Učební kursy při obecných školách zřízené podléhají dohlídce školní, která pro obecné školy jest ustanovena; bezprostřední řízení učebního kursu náleží správci (správkyni) školy; učitelé (učitelky) jsou v první řadě povoláni, aby při vyučování v učebních kursech spolupůsobili; vyučovací jazyk, který pro tu kterou školu jest ustanoven, jest z pravidla i vyučovacím jazykem v učebních kursech.

Učitelé, kteří vyučují předmětům, které nejsou povinnými na školách obecných, mohou, dokonavše alespoň dvouletou uspokojující zatímní službu v úřadě učitelském od ministra vyučování — průkaz o formální způsobilosti ku vyučování — sprostěni býti.

Při vyučování v kursech lze místnosti a učebních prostředků těch kterých obecných škol užívati. Zařízení musí býti vůbec takové, aby zdraví chovanců co možná šetřeno bylo. Při vyučování může se užívati jen takových knih a učebních prostředků, které ku potřebě při vyučování na některé kategorii vyučovacích ústavů, aneb zvláště pro tyto kursy učebné od ministra vyučování připuštěné.“

Předměty se přispůsobí místním poměrům. Mému působišti nejbližší byl zimní kurs dvouletý v Tišnově.

Zde rozvrh látky učebné:

I. rok. Domácí hospodářství.

Základní pojmy o vzduchu a vodě. Potraviny z říše živočišné a rostlinné, přípravky a přísady z říše nerostné. Pochutiny a koření. Nápoje. Obydlí a vnitřní jeho úprava. Paliva a svítiva. —

Ruční práce.

Vyšívání bílé a pestré. Šití prádla a přistřihování. Sítování. Drhání. Paličkování krajk. Práce ozdobné. Šití na stroji.

Rostlinopis.

Ó jedovatých a léčivých bylinách. Ó houbách jedlých a škodlivých.

Zelinářství.

Ó důležitosti zelinářství pro trh a domácnost. Rozdělení a zařízení zelinářské zahrady. Půda, obdělávání a hnojení samé. Semeno, sázení a střídání zeleniny. Mezisazba. Podrobně pěstování různých druhů zeleniny. Chřestovny. Pěstování jahod. Pařeniště. Uschování zeleniny na zimu. Důležitější z květinářství. Zužitkování ovoce. Zralost a česání ovoce. Ukládání ovoce na zimu. Zasilání ovoce. Zařízení domácích sušíren a sušení ovoce. Zužitkování ovoce v domácnosti.

Chov hospodářských zvířat:

a) Skotu: Složení a výživa těla zvířecího. Význačnější plemena skotu. Plemenitba a odchov. Vlastnosti dobré dojnice. Ošetřování krav. Odstav telat. Druhy krmiv a jich příprava. Sestavení pícních dávek. Obsluha a obyčejnější choroby skotu. Zařízení kravína.

b) Brav vepřový: Plemena hodící se k zušlechtění našeho bravu domácího. Odstav selat, odchov mládat. Krmení a ošetřování, žír vepřů. Hlavní nemoce vepřů. Zařízení chlévů.

Drůbežnictví.

Chov slepic, hus, kachen, perlin, krůt. Plemena nosná a tučnivá. Výkrm drůbeže. Nepřátelé a nemoci drůbeže. Zařízení kurníků.

Domácí účetnictví a písemnost. Návod ku jednoduchému účtování v domácnosti. O uspořádání dopisů. Předpisy poštovní. Nejdůležitější právní listiny.

Mlékařství.

Spracování mléka v máslo, v tvaroh a různé druhy sýra.

II. ročník.

V ročníku tomto kladena váha hlavně na to, aby chovanky přiučily se vaření chutných pokrmů a výživných a laciných jídel obyčejných a jemnějších a aby nabyly zručnosti v kreslení stříhův a šití šatů. Mimo to z ostatních předmětů bude prohloubena a rozšířena látka z I. ročníku.

Do I. ročníku přijímají se dívky školou odrostlé (po 14. roce), do II. ročníku absolventky loňského roku. Školné za celý běh 2 zl. při zápisu.

Pokračovacích kursů pro hochy máme v každém okresu několik, ale pro dívky na celé Moravě velice málo, vždy za několik let jeden, a přece je vlastně těchto ještě skoro více třeba, než pro hochy. Z dívek budou jednou hospodyně, budou matky nového pokolení, a dožaduje-li se žena emancipovaná akademického vzdělání, má tím větší právo žena venkovská, aby seznámena byla aspoň důkladně se svým okolím.

Jedna z příčin, proč se ty kursy nezřizují, jest asi ta, že my učitelky hned na ústavech nebyly jsme pranic s hospodyňstvím obeznámovány.

Hned na paedagogiích měla by se poskytnouti kandidátkám učitelství příležitost, aby aspoň poněkud poznaly pěstování zeleniny a květin; častěji by měly navštívit dobytčí a rybí trh, aby mohly ocenit maso a viděly krmenou drůbež, též stroje každé obyčejné kuchyně, jako kruhové struhadlo,

kruhová sekačka na maso, v přírodopisu poukázati na chov zvířat hospodářských a také hlavně kdyby se té věci chtěla ujeti c. k. moravská zemská společnost hospodářská a zříditi o prázdninách hospodyňský kurs pro moravské učitelky při některé hospodářské škole, aby se snáze ku zkoušce z hospodyňství připravití mohly.

Zkouška se dělá v Praze před zkušební komisí pro školy hospodářské. Předsedovi komise zašle se žádost řádně kolkovaná o připuštění ke zkoušce, která však se nadepíše: Vysokému c. k. ministerstvu orby!

Zkouška jest písemná, ústní a praktický výstup. Třeba znáti odborně i prakticky chov hovězího i vepřového dobytka a drůbeže, dále pak racionelní zužitkování mléka výrobou, másla a sýra. Za přípravu theoretickou hodí se dobře spisy: Treybal: Chov zvířat hospodářských. Podobný, však obšírnější je spis Burgetův o témž předmětu. Hrubý: Chov vepřů. Suchánek: Drůbežnictví. Pichová-Poláková: Mlékařství.

Vedle theorie vyžaduje se praxe, a proto jest ku žádosti třeba přidati doklad, že bylo možno žadatelce chov zvířat hospodářských prakticky poznati. Konečně třeba znáti i zařízení některé hospodyňské školy.

Biblický zeměpis.

Fr. Pišmistr, katecheta v Mor. Budějovicích.

Často se stává, že mapa Palestiny visí celý rok v kabinetě zaprášená nebo v koutě pohozená. Dětem vykládá se biblický dějepis, jmenují se místa, jako na př. města, hory, řeky a j. a děti mapy Palestiny neznají, neřku-li že jí třeba ještě ani neviděly. Jak se tu chybuje! Co rozumíme biblickým zeměpisem? Biblickým zeměpisem rozumíme názorné vypsání míst, kde sběhly se děje vypravované v biblické dějepřavě. Prospěch, jež znalost míst v bibli uvedených přináší náboženskému vzdělání dítek, jest mnohonásobný. Předně děti mohou si živě představití události biblické, o nichž slyší právě vyprávěti. Znalost míst biblických bývá základem zbožného a dojemného rozjímání o umučení Spasitelově v letech dospělejších.

Jak si má učitel náboženství při volbě vhodné látky pro biblický zeměpis počínati? S vyučováním zeměpisu biblickému možno již v nižších třídách započítí, ačkoliv dlužno přestati toliko na popise jednotlivých míst, která možno dětem znázorniti podobnými místy z domoviny. Z počátku lze se obejítí zcela bez mapy Palestiny.

Biblickému zeměpisu učí se dítky postupně, jak články z biblické dějepřavy poskytují k tomu látku, na př. při článku „O povolání Abrahama“ budtež uvedeny názvy, hranice i velikost zaslíbené země. Při článku „Abrahamova mírumilovnost“ řeka Jordan, nivy Jordanské a j. Pomůcky, jichž třeba jest učiteli náboženství k vyučování biblickému zeměpisu v nejvyšší třídě, jest předně mapa Palestiny, půdorys chrámu jerusalemského, plán Jerusálema a okolí a posléze vzorek archy úmluvy. (Pomůcky tyto může si učitel zhotoviti sám.)

Vyučování biblickému zeměpisu sledují děti s napjatou pozorností, vždyť vybavují se jim v mysli různé známé události ze života Ježíšova a jeho apoštolů. Na příklad: Učitel ukáže na mapě Nazaret. Děti hned

vzpomínají na tichou, útulnou komůrku, v níž pozdravil archanděl Gabriel Pannu Nejsvětější. V mysl jejich vkrádá se vzpomínka na malého Ježíška, kterak pomáhal v Nazaretě svému pěstounovi v jeho těžké práci tesařské. Nazaret připomíná dětem nad jiné výmluvněji čtvrté Boží přikázání. A ukáže-li učitel vzdálenost Nazaretu od Jerusáléma, zdaž ihned nemyslí děti na obtížnou pouť Jeho do chrámu jerusálémského?

Učitel ukáže na mapě Betlém. Co tu kouzelných vzpomínek na Jeho narození, na pastýře, mudrce, Herodesa a nevinná mládátka! Učitel ukáže město Jerusálém. Děti ihned vzpomenu na utrpení a smrt Pána. Tytéž vzpomínky vyvolávají hora Olivetská a Kalvarie. Plán Jerusáléma budiž pokud možno důkladně rozebrán, aby dětem utkvěla všechna památná místa jeho co nejvíce v mysli. Ve veliké vážnosti u židů byla řeka Jordan, neboť k ní družily se hojně vzpomínky zašlé minulosti, ku př. arciotec Jakub přešel jej, když utíkal před bratrem Esauem; Mojžíš, horlivý sluha Boží, prorok Bohem nadšený, dovedl Israelity až k Jordanu; prorok Eliseus velel Naamanovi, aby šel a umyl se sedmkrát v Jordaně a očistěn jest od malomocenství. Ale i my křesťané chováme v dobré paměti Jordan; v něm pokřtěn jest Spasitel náš od Jana Křtitele, jenž na břehu jeho hlásal příští Spasitelovo a vyzýval ku pokání národ israelský. Tímto chtěli jsme jen stručně naznačiti, jak důležité jest vyučování zeměpisu biblickému a jak možno při vyučování tomto náboženské učivo opakovati.

Jakou má býti škola ve dvacátém století?

Názory, jež pronesli *M. Bosse* a *M. Rein*.

Konec století jevil se v Německu dosti všeobecnou a velmi přirozenou tendencí srovnati vykonané dílo uplynulého století, vzhledem ku všeobecným společenským poměrům vůbec a paedagogickým zvláště, s tím co ještě se má vykonati.

Jakou má býti škola ve XX. století? Toť otázka, již se zanášeli mužové starající se o budoucnost a na níž odpovídali filosofové, státníci nebo věrohodní vychovatelé německého národa.

Ze všech návrhů uveřejněných o tomto předmětu jsou bez odporu nejdůležitější *M. Bosse*-a, bývalého ministra, *M. Reine*-a, slavného profesora universiry jenské a spolku německých učitelů.

* * *

M. Bosse počíná prohlášením, že je nutno zřici se myšlenky, by načrtnut byl program celkový pro XX. století, kterýž by zbyl snad jen na papíře. Naopak myslí, že bude lze prohlásiti skutečný školní zákon, jmenovitě zákon o počátečním vyučování, ode dávna již slibovaný a očekávaný a řád školní co nejjednodušší. „Klid, jehož si tak vroucně žádáme a jehož škola potřebuje, budiž zabezpečen cestou zákonnou“. Než, přese vše poznával, že tohoto klidu nedojdeme toliko zákonem, ani jednou ranou. Bude třeba zákonů jednotlivých, dle okolností, a přede vším bude nutno položiti podkop nepořádkům u vyučování i obvyklému řádu, jenž dusí činnost úřadů představených i učitelů.

„Je to skutečně záplava nynějších předpisů, ač dobře miněných, jež ochromuje především učitele a inspektory, tlumíc jejich osobitou energii a originalnost. Je třeba jistého řezu, je třeba z cesty ukliditi překážky, vyznačiti důležité, všeobecné body a pečovati při tom, aby silné osobnosti ponechána byla svoboda samostatného jednání v dovolené míře: toť jedna z důležitých záhad, již rozluštíti jest panujícím a těm, kteří v novém století řídí určení školy, toť článek programu, jehož uskutečnění jako sluneční paprsek zúrodní oseté pole školy.“ Na to označuje Bosse následující body programu:

Stanovení vztahu školy ku všeobecné politice.

Úprava správy a řízení školy.

Obnova dozoru i různých instancí.

Vztah rodiny ku správě školy.

Správné vymezení poměru školy k církvi.

Rozvoj a pokrok u vzdělání učitelstva.

Stanovení základní zásady všeobecného vyučování.

Vědecký rozvoj systému vyučování po jednotlivu i po společnu.

Úprava kázně a řádu školního dle stávajících zásad.

Stanovení vyučovací metody u všeobecném a pro každý předmět zvláště.

A Bosse končí slibem, že ve století XX. se neuchýlí škola z cesty pravdy, kteráž jest křesťanství: „Není pravé výchovy bez křesťanství, ani pravého křesťanství bez výchovy. Vše patří vám, ale vy patříte Kristu! Neboť zde — a zde toliko — jsou nejhlubší prameny naší síly.“

M. Rein, jak se dalo očekávati, živě odporoval mínění vyslovenému bývalým ministrem, že by bylo nemožno načrtnouti program školní pro XX. století. Uznáváje ohromné obtíže tohoto úkolu, myslí, že je přece třeba pokusiti se o jeho splnění. A ihned, následuje příkladu, uznal za nutno stanoviti příští školní systém na základě jednotného vychování pro celý národ a naznačuje s podivuhodnou přesností plán, jenž se mu zdál nejvhodnějším a jehož hlavními body jsou:

1. Položiti za základ společenské výchovy národní školu obecnou t. j. školu pro všechny, bez rozdílu stavu i jmění od prvního do čtvrtého a odtud až do desátého roku; odtud výše pomýšlí rozdělit školu ve tři zvláštní kategorie, odpovídající třem základním stupňům vzdělání potřebného různým částem národa, a dělí je:

a) pro dělníky, rolníky a osoby podřízené: vyučování základní a obecná řemesla; zdokonalení pak ve školách pokračovacích (les écoles de perfectionnement).

b) pro obchodníky, průmyslníky, umělce atd. vyučování základní vyšší a vyučování realím: zdokonalení ve školách obchodních, průmyslových, lesnických, hornických, ve školách pro krásné umění atd.

c) pro nejvyšší stupně obchodu, průmyslu, vojenství a hodností vědeckých a literárních všech tříd školy, připravující k různým hodnostem.

2. Zříditi školy tak, aby byly především místem výchovy, totiž aby nespokojily se pouze osvititi ducha učením a poskytnouti dětem toliko potřebných znalostí, než aby spojily se ke společné práci s rodinou, aby vychovaly duši a vůli dětskou. Než, tuto hlavní záhadu jest nemožno rozluštíti, pokud dívky budou vtěsnány do našich kasáren a tříd počtem tak četným, čímž ničí se veškerá činnost vychovávací a učitel nucen je k výcviku en masse, místo aby vychovával; tím se vysvětluje, jak dí M. Rein,

ona stále rostoucí moc toho, co zoveme „prázdným duchem bureaukratickým“ Má-li škola dostáti své úloze, měž vzhled rodiny; proto je nutno, aby učitel nebyl „držitelem školy“ (teneur d'école) nýbrž vychovatelem.

3. Vyplniti neblahou mezeru mezi školou a vládou. Ti, již by pochybovali, nechť popatří na hrozné číslice, jež uvádí statistika kriminální: r. 1882 bylo v celém císařství německém 30.719 mladých zločinců; r. 1898 vzrostl jich počet na 47.975.

4. Ukončiti boj humanismu s realismem, jenž tak nešťastně třísti vyučování vyšší, přiznáním stejných práv či jinými slovy: stejným oprávněním obou.

5. Zdokonalení průpravy učitelů na všech stupních na základě následujícím: buď každý učitel vzdělán všeobecně i odborně. Následovně budiž národním učitelům dopráno vzdělání všeobecného, jehož postrádají a naopak učitelům odborným vzdělání technicky-vychovatelského, jež opět těmto schází. Proto je důležité, by university zajímaly se otázkou lidové výchovy; jim náleží, by řídily toto důležité hnutí. Toliko nevědomost může připustiti před-
sudek, že paedagogika není vědou, leč uměním.

6. Konečně: získati vzdělání lidu ono veliké množství síly, jež dosud činí velký počet svobodných žen. *Dle „Revue paedagogique“*

Otázky při zkoušce na měšťanskou školu ze III. odboru.

Náš pan učitel konal letos zkoušku v Král. Hradci a laskavostí jeho dověděl jsem se, jaké písemné a ústní otázky bylo mu zodpověděti. Doufám, že mnohé čtenáře listu našeho budou zajímati, a uvádím je zde v krátkosti:

Z psaní: (písemná práce): Napište písmem latinským, německým, italským, okrouhlým předpis Podepište se písmem renaissančním. —

Ústně: vývin některého písmene neb celé skupiny.

Z kreslení: (práce): Zobrazte perspektivně skupinu těles (dvě desky hranolové a na nich spočívá polovice duté koule), vylište pak pastelí a bílou křídou. Nakreslete dle předlohy ornament.

Ústně: 1. Pojednejte o osvětlení koule 2. Výběr učiva z kreslení pro školu měšťanskou. 3. Popisování výkresů.

Z matematiky: (písemně): 1. Je-li platná úměra: $a : b = c : d$ a zároveň $a + d = b + c$, jest též pro jakékoliv X platnou úměra: $(a \pm X) : (b \pm X) = (c \pm X) : (d \pm X)$.

2. Okolo dvou kol, jejichž poloměry jsou v poměru 5 : 3, ovinuty jsou dva provazy, jichž délek rozdíl jest o 70 m větší než rozdíl poloměrů obou kol. Delší provaz vine se kolem většího kola 12krát více než kratší provaz kolem menšího a točí-li se větší kolo rychlostí 3 násobnou než kolo menší, odvinou se oba provazy současně. Jak veliké jsou obvody obou kol a jak dlouhé jejich provazy?

3. Oč liší se obvod pravidelného 40ti úhelníka jednak od obvodu kružnice vepsané, jednak od obvodu kružnice opsané, je-li strana mnohoúhelníka a ; přirovnejte tyto rozdíly.

Ústně: 1. Dokažte obecným způsobem směšovací počet.

2. 3

$$\sqrt{4^{3-5x}} = 2\sqrt{2} \sqrt{2^{5-7x}}$$

3. Příímka povrchová (bočná výška) s osou kužele (výškou) svírá $\sphericalangle a$ — vypočtete čemu se rovná $\sphericalangle m$, t. j. úhel rozvinutého pláště kuželového (úhel a byl udán ve stupních, minutách, vteřinách).

Z fyziky: (písemná): 1. Stanovte hustotu těl tuhých a kapalných. 2. Jedy a protijedy (anorganické). 3. Kterými pokusy doprovodili byste zákon: Přichází-li paprsek světelný z prostředí jednoho do druhého . . .

Ústně: 1. Pojednejte o elektrickém proudu. 2. Barometrické měření výšek hor. 3. Aromatické sloučeniny (složení, výroba, upotřebení).

Z paedagogiky: (písemná): 1. Jak pěstovati krasocit ve škole měšťanské? 2. Neutlačujme a nepřetěžujme slabých ještě sil žákových. 3. Diesterweg.

Ústní: 1. Obsah a rozsah pojmu vůbec. 2. Autorita učitele. 3. Světový názor Komenského a jiných paedagogů. V. D.

Učitelovo desatero.

1. Pravou, živou věrou vždy proniknut budeš.
2. Ve jménu Pána Ježíše Krista úřad svůj zastávej.
3. Pomni, abys nikdy nev kročil do školy nepřipraven.
4. Cti ve svých svěřencích obraz Boží a miluj je.
5. Nezabiješ duševních vloh dítěte.
6. Nepohoršíš ani jednoho z maličkých.
7. Neokradeš mládeže nedostatečným vyučováním o potřebné vědomosti.
8. Nepromluvíš ve škole marného slova.
9. Nebudeš žádostiv za těžkou práci svou časně slávy.
10. Aniž požádáš světské odměny. *Fr. Pišmistr.*

Všem spolupracovníkům, odběratelům a příznivcům Vychovatelských Listů „šťastné prázdniny“!

„Učitelská Zádruha na Moravě“, zapsané společenstvo s obmezeným ručením se sídlem v Hulíně, bude míti na základě změněných stanov od 16. července sídlo v Uh. Hradišti. Uvádějice to všem p. t. členům ku

laskavé vědomosti, prosíme, aby v budoucnosti veškeré peněžní zásilky, dotazy atd. zasilány byly vyševedené firmě do U. h. Hradiště. Za správní radu: Jan F. Kořínek, předseda.

Ze sněmu markrabství Moravského. Učitelům zimních hospodářských škol byly sněmem markrabství Moravského platy takto upraveny. „I. Platy učitelů hospodářských škol se upravují se současným zrušením sněmovních ustanovení ze dne 19. října 1883, 7. dubna 1892, 26. ledna 1895 a 27. března 1899, pokud se vztahují na platy tohoto učitelstva, a se současným ustanovením 40leté služební doby následovně: a) Řádný učitel a zároveň správce dostává ročního služného 2000 K, jeden funkční přídatek 400 K a má nárok na 6 přídaveků dle služebního stáří, a to první čtyři po 200 K, poslední dva po 300 K ročně, jakož i nárok na aktivní přídatek X. třídy hodnostní zemských úředníků, který jest určen pro místo, kde ústav se nalézá, avšak na poloviční aktivní přídatek, má-li naturální byt. b) Definitivně ustanovený druhý učitel dostává služného 2000 K ročně a má nárok na 6 přídaveků dle služebního stáří, a to první čtyři po 200 K, poslední dva po 300 K ročně a nárok na aktivní přídatek XI. třídy hodnostní zemských úředníků, který jest určen pro místo, kde ústav se nalézá, avšak na polovinu aktivního přídávku, má-li naturální byt. c) Řádnému učiteli a zároveň správci může býti dosažením pátého přídávku dle služebního stáří, definitivně ustanovenému učiteli dosažením čtvrtého přídávku dle služebního stáří přirknut aktivní přídatek nejbližší vyšší hodnostní třídy zemských úředníků. d) Učitel beze zkoušky učitelské způsobilosti dostává remuneraci ročních 2000 K a nemá žádného nároku na aktivní přídatek. II. Zemského zákona ze dne 5. července 1899 z. z. č. 56, týkající se upravení právních poměrův učitelstva na veřejných obecných a měšťanských školách, má se obdobně použiti pro učitelstvo řečených zimních hospodářských škol, avšak tak, že jest vyměřiti pensi učitelům na těchto hospodářských školách po ukončené 10leté služební době 40%, a pro každý další služební rok 2.4%, posledně počítaného platu. III. Navržená zvýšení služného, přídávku dle služebního stáří, jakož i přirknutí aktivního přídávku nabývají platnosti dnem 1. ledna 1903.“

Na sněmu slezském v poslední schůzi sněmovní učinili slovanští poslanci toto prohlášení: Stojíce na konci sněmovního zasedání a sněmovního období s politováním důrazně vytýkáme, že politickým, kulturním a národním požadavkům a potřebám našeho lidu ve Slezsku nebylo vyhověno. Spravedlivá, lidová, síle národnostní přiměřená volební oprava byla odmítnuta a naše k tomu čelící návrhy projednány byly jen na odklad, všechny naše pokusy obecné, odborné a střední školství přizpůsobiti kulturní a národní potřebě našeho lidu byly příkře odmítány, místo rovnoprávnosti jazykové v úradě, u soudu a ve veřejném životě státními základními zákony zaručené, stala se v posledních letech zásadou bezohledná germanisace českého a polského lidu. Přes tyto protizákonné a protiústavní poměry ukládali jsme si v tomto období v těchto věcech umírněnost a zdrženlivost až k sebezapření, vedení jsouce snahou podporovati úkoly hospodářské a úkoly všeobecného zájmu a tím přispívati prostředně i bezprostředně k zavládnutí pokojných poměrů v zemi a řši, vedení jsouce tedy také bezpečnou nadějí, že vysoký sněm i ostatní povolání činitelé, uznávající tuto pokojnou disposici a loyální postup, konečně také ze své strany přistoupí ku splnění své povinnosti. Vyslovujeme tedy určitou nadějí, že konečně také v těchto směrech přijde k platnosti právo a předpisy státního základního zákona. Odvolávajíc se tedy na naše návrhy, manifestace a prohlášení, zejména podaná ve schůzích 8. května 1900

a 27. července 1901, jakož i na zásady, vyslovené jménem klubu za toto zasedání, ohražujeme se co nejrozhodněji proti tomu, aby naše taktická reserva byla vykládána tak, že jsme se se stávajícími poměry smířili a že nemáme příčiny k nespokojenosti. Naopak protestujeme slavně proti tomuto stálému bezohlednému poškozování našeho národa a odmítáme zodpovědnost za to, že v naší zemi žádoucí národní mír před splněním našich spravedlivých, v zákoně odůvodněných nároků nemůže zavítati a nezavítá. Tato zodpovědnost ať padne na ony kruhy a činitele, kteří se protiví provedení státních základních zákonů ve Slezsku.

První česká výstava pro uměleckou výchovu. Učitelská jednota „Komenský“ v Náchodě pořádá od 20. července do 10. srpna 1902 První českou výstavu pro uměleckou výchovu s výstavou originálů krajináře Václava Březiny. Výstava obsahuje: Výběr reprodukcí výtvarného umění českého i cizího; soubornou výstavu mistra M. Aleše; českou plastiku; repraesentativní ukázky umělecké literatury domácí a zahraniční pro mládež; výstavku kreseb žáků prof. A. Boudy z Kladna. S výstavou spojeny jsou přednášky: 1. Dne 20. července: O socialisaci umění (univ. prof. dr. O. Hostinský). 2. Dne 27. července: a) Rozsah ideje uměl. výchovy (g. prof. J. Patočka). b) Umění výtvarné, jeho technika a umělecký ideal (akadem. malíř Václav Březina). 3. Dne 3. srpna: a) O školní praxi umělecké a reformě kreslení (prof. A. Bouda). b) Umělecká kniha pro mládež (říd. uč. Jar. Petr).

Rakouský ministr proti alkoholismu. Ministr vyučování dr. Hartel vydal po vzoru švýcarském nařízení, týkající se součinnosti školy v boji proti alkoholismu. Učitelstvo má užiti každé příležitosti při vyučování, aby poučilo o nebezpečí stálého, nadměrného požívání lihovin. Také lékaři, kteří vyučují tělovědě a hygieně na ústavech učitelských mají tak činitil Správy škol vybírajíce knihy pro žákovské knihovny školní mají míti zřetei též na publikace tendencí sem mířící. Zároveň učiněno opatření na vydán. populárních pojednání protialkoholických, která by se mezi žactvem rozšiřovala.

Prázdninové kursy universitní pro další vzdělání učitelstva. Spolek pro další vzdělání učitelů a spolek universitních docentů rakouských (něm.) uspořádají letos opět prázdninové běhy učitelské, a to v Lubně ve Štyrsku, kteréž město výborně se k tomu hodí svojí rozkošnou polohou, příležitostí ke studiím botanickým a geologickým, jakož i bohatými přírodními sbírkami horní akademie. Jsou určeny na dobu od 4. do 26. srpna. Přednášeti se bude o těchto předmětech: zeměpis rostlinný (18 hodin), pokusná fysika (18), pokusná chemie (18), uvedení do základů vyšší matematiky (18), dějiny Evropy od 16. do 18. století se zřetelem na vývoj hospodářský a sociální (27), německá literatura 19. století (25), psychologie se zřetelem na úlohy vychovatelské a vyučovací (27).

Caruv reskript ministru národního školství G. E. Zengerovi. Grigorij Eduardoviči! Jmenovav Vás ministrem národního školství vložil jsem na Vás mezi jinými důležitými povinnostmi úkol vypracovati a předložiti prostřednictvím státní rady k mému potvrzení návrh na reformu střední školy a vyšších učilišť. Za tím účelem, aby se při provádění této práce mohlo užiti toho, co jsem uznal užitečným v osnovách Vašich nejbližších předchůdců, uznal jsem za dobré podrobiti nové revisi sestavené jimi návrhy, týkající se střední školy. Nehledě k tomu, uznávám za potřebné podati některé vůdčí myšlenky. Především opakuji svou žádost, aby ve škole se vzděláváním mládeže pojila se výchova v náboženském duchu, oddanosti trůnu i vlasti a úcta k rodině, jakož i o to, aby kromě rozumového a tělesného vývoje pěstovaly se při mládeži od časných let pořádek a kázeň.

Škola, z níž jinoch vychází s pouhými naukovými vědomostmi bez sourodého s nábožensko-mravní výchovou citu povinnosti, bez kázně a úcty k starším, není jen neužitečna nýbrž i škodlivá, neboť podporuje svévoli a umíněnost zhoubnou pro každou práci. K učeli mnou naznačenému je třeba bez odkladu postarat se o to, aby postupně v hlavních a gubernských městech byly při středních učilištích zřizovány vychovatelské pensionáty, které by k výchovné práci vybíraly nejlepší lidi a na žádný způsob nepřipouštěly k ní osoby, nepřipravené k úkolům mnou naznačeným. Zároveň považují za nevyhnutelné, probrat otázku lepšího hmotného zabezpečení osob pověřených učitelskou a vychovatelskou službou. Se zřetelem ke školní soustavě přeji si, aby záležela z trojího odvětví: nižšího s ukončeným rámcem vzdělání, střední školy různých odborů, rovněž s ukončeným vzděláním a střední školy jako přípravky pro universitu. Pokud se týče universit, tu po smutných zkušenostech minulých let očekávám od školní správy a profesorů upřímné a promyšlené účastenství k duchovnímu světu mládeže, svěřené jejich péči. Ať pamatuji, že ve všech případech pochyb, vnitřních zápasů a scestí mládež je v právu, hledat a nacházeti u svých vychovatelů to, čeho se jí nedostává — zkušenost, pevné přesvědčení a vědomí toho, že někdy celý život je závislý od jediného okamžiku nepředloženého jednání. Mému oteckému srdci bylo příjemno seznat, že velká většina studujících ku konci nynějšího školního roku po samostatném seznání svých povinností vrátila se ke školní práci a pořádku. Chci věřit, že po letním odpočinku a klidném vejítí do sebe, jakož i pod blahodárným vlivem rodičů a známých, školní mládež naslouchá mému hlasu, který ji volá zároveň se všemi mými věrnými poddanými k práci a zákonnosti. Nepořádkům, které jsou na hanbu vědě a universitám, na něž Rusko druhdy právem bylo tak pyšno, a které hubí tolik mně i vlasti drahých životů, musí k blahu svěřeného mně Bohem národa učiněn býti konec. Dáno v Petěrhomě 23. června. Mikuláš.

Právo veřejnosti uděleno bylo českému ústavu ku vzdělání učitelů v klášteře sester Dominikánek v Řepčíně. Letos vykonány budou na něm poprvé zkoušky dospělosti.

Valná schůze Cyrillo-Methodějské Matice školské v Olomouci konala se 9. července t. r. Úkol a cíle její vystihl dr. Mořic Hruban touto promluvou: „Každý začátek, tedy i začátek spolku našeho byl těžký, neboť ku obvyklým překážkám rozvoje spolku ukládajícího hmotné oběti přidružily se překážky jiné. Byly to rekriminace šířené pod různými hesly, rekriminace i beznárodnosti, klerikalismu a j. Proto jsme příspěvky sbírali jen v řadách nejbližších a když dnes vykazujeme obnos 7000 K jako výsledek činnosti své, pak můžeme zároveň říci, že jsou to peníze dané dobrovolně, z lásky ku dobré věci. Jest to základ a láska k věci jeho tmelem tím pevnějším. A dobrá věc je to, co sleduje spolek náš! Doplniti české školství v Olomouci, ale zároveň položití základ ku výchově a vzdělání učitelů pro katolické dívky našeho národu. Za tím účelem chceme uvést k nám řád „Školských bratří“. S radostí a zadostučiněním sledujeme školský ruch, jaký zavládl ve staroslavném Olomouci a že přejeme z plna srdce založení české realky, dokazuje i to, že obmezovali jsme se sbírkami pro sebe na nejužší kruh přátel, abychom nepřekáželi intensivnějším sbírkám obětí na českou realku v Olomouci. Jakmile úkol tento bude vykonán, nastane i nám povinnost, abychom účinněji starali se o podnik, který my na myslí máme. Jest velmi důležitým. V přední řadě je to doplnění školství českého v Olomouci, školou měšťanskou a obecní chlapeckou, avšak jen pro dívky, kterým uzavírány bývají dvěře naší — české obecné školy. Dále na myslí máme vytvoření po případě doplnění a zdokonalení škol a kursů odborných pro náš dorost obchodnický a živnostenský a konečně odstranění dnes zvláště

pocitovaného nedostatku konviktů pro naši mládež studující, aby chráněna byla mimo školu před zkazou a nebezpečím, jaké jí hrozí v průvanu a proudech městského života. Konečně však idealem našim jest, abychom položili zde v Olomouci základ ku zdokonalení a upevnění našeho českého školství obecného, že založiti chceme zde ústav ku vzdělání českých učitelů katolických pro Moravu a Slezsko. Povážlivé zjevy z doby poslední nás katolíky české k tomu přímo nutí a kategoricky nám přikazují práci a činnost. Vidíme, že snaha nejen jednotlivcův, ale i celých stran jest, aby ze školy naší obecné náboženství bylo úplně odstraněno. A snaha tato dozrává netajeného souhlasu i části našeho učitelstva hlavně nejmladšího. A tu mlčeti a nečinně přihlížeti bylo by hříchem, a nepracovati o nápravu bylo by zločinem páchaným na národě našem. My víme, že jen zásady křesťanské vstřípené v srdce lidská jsou zárukou zdárného rozvoje společnosti, musíme dbáti, aby vstěpovaly se hned v útlá srdce dětská. Proto domáhati se budeme, aby výchova dorostu našeho přísně dbala základu nábožensko-mravního. Ač velmi rádi uznáváme, že největší část učitelstva našeho přesvědčena jest o veliké důležitosti náboženského momentu ve škole, počíná si nábožencky, pokud mu v tom nynější zákony školní nepřekážejí, nicméně však nemůžeme výchovu náboženskou a mravní ponechati vůli jednotlivcův a musíme dbáti, aby učitelstvo naše bylo česky a katolický vychováno. Vždyť se jedná o naše české katolické dítky, jedná se o budoucnost našeho národa a jeho křesťanský ráz, který jej od počátku kulturního života vyznačoval a který pozbytí nikdy nesmí, vždyť jest to sv. Cyrilla a Methoděje odkaz, pod jejichž ochranou jest spolek náš.“ — Jméni spolkové, k němuž skvělý základ položili ctp. bohoslovci olomučtí výhrou velehradskou dva tisíce korun, vzrostlo příspěvký a dary na 7458 K 65 h. Podporovací spolek arcidiecése olomucké povolil „Matici“ roční příspěvek 1000 K. Počet členstva jest nyní tento: Členů zakládajících jest 18, skutečných 67. přispívajících 66. Na konec podal předseda spolku p. dr. Hruban jménem výboru návrh, aby „Cyrillo-Methodějská Matic“ přistoupila za člena k „Matici školské v Olomouci“ s příspěvkem 200 K, aby tak pomohla k uskutečnění důležitého ústavu v Olomouci. Návrh přijat jednomyslně. — Zdař Bůh!

Drobnosti. Valná hromada Jednoty českého katolického učitelstva v království Českém koná se dne 19. srpna v 1 hodinu odpo. v domě družstva Vlasť. Jednota vydá v 10.000 exempl. vychovatelský leták „Matka — dítě“ od slečny Aug. Rozsypalové. — Štěpařsko-ovocnický kurs pro učitele uspořádá Zemský ovocnický spolek pro markrabství Moravské v Rajhradě u Brna od 4.—10. srpna t. r. — První hospodyňská škola ve Slezsku otevřena bude 16. září v Kateřinkách u Opavy. — Návrh na zřízení ústavu učitelského pro měšťanské školy nepotkal se se souhlasem učitelstva, neboť velká část učitelstva dožaduje se pro sebe vzdělání univerzitního a reorganisace učitelských ústavů. — V srpnu sejde se v Paříži mezinárodní konference, čelící proti obchodu se ženami. Konference tato bude také obeslána vynikajícími osobnostmi z Rakouska.

Knihy a časopisy redakci zasláné.

Vychovatel. Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství. Ročníku XVII. číslo 14.

Křesťanská škola. Časopis pro šíření ideí náboženských v českém školství. Ročníku I. číslo 13. — Oba tyto časopisy plní výborně svůj úkol, škoda, že nejsou tak podporovány, jak toho zasluhují.

Výchova tělesná. List věnovaný tělesným cvičením mládeže. Redaktor Jaroslav Karásek.

Rodinné vychování. List pro šíření zásad dobrého vychování v rodinách českoslovanských.

Ludmila. Sbirka zábavné četby pro český lid. Ročníku IV. svazek 5. J. M. Kadlčák: Bez lásky a víry. Lásky bez víry. V Praze. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrby. Pro ušlechtilou tendenci mravní doporučujeme všem veřejným lidovým knihovnám.

Učitelstvu, studentstvu a všem přátelům věd přírodních doporučujeme praktickou knihu

Přehledy z věd přírodních.

Tělověda, zoologie, botanika, mineralogie, geologie, chemie a fysika.

K potřebě učitelstva a studujících napsal **Jan Kranich**.

II. přepracované a ilustrované vydání. 1902. ————— Cena 1 K 80 h.

Nákladem knihkupectví **R. PROMBERGRA** v Olomouci.

Doporučujeme následující praktické spisy:

Vymazal Fr. **Německy za 50 hodin.** I. a II. po 1 K 20 h, váz. po 1 K 40 h. — O oblíbenosti této knihy a její

potřebě svědčí s dostatek, že se objevila záhy potřeba 10. vydání. Jest to praktický návod, jak možno si osvojit v nejkratší době tolik němčiny, abychom se mohli dorozumět s rozeným Němcem.

Vymazal Fr. **Praktické rozmluvy české a německé.**

Cena poštou 1 K 30 h, váz. 1 K 80 h. Druhé vydání.

Vymazal Fr. **Německé čtení s výkladem,** hlavně pro začátečníky. Cena 1 K 20 h.

Doporučujeme všem, kdo se chtějí naučit německé knihy s úplným porozuměním čísti.

Vymazal Fr. **Nejdůležitější české a německé písemnosti**

pro každého. Cena 1 K 20 h.

Vymazal Fr. **Nejpotřebnější písemnosti pro každého.** Cena K 1-20.

Vymazal Fr. **Rusky v desíti úlohách.** Cena 50 h.

Vymazal Fr. **Francouzsky v 40 úlohách.** Cena 1 K.

Vymazal Fr. **Český pravopis pro nestudované.** Druhé vydání. Cena 40 h.

Vymazal Fr. **In 50 Lectionen böhmisch.** Cena 1 K 60 h.

Vymazal Fr. **Mezinárodní řeč Esperanto pro samouky.** Cena 50 h.

K dostání v každém knihkupectví a zejména u nakladatele

Emila Šolce v Telči.

„Vychovatelské Listy“ vycházejí dvakrát měsíčně (5. a 20.)

Předplatné na celý rok obnáší 6 K

Redaktor Alois Adamec, učitel měšťanské školy v Ivančicích.

Administraci a expedici vede Hedv. Rubrová v Brně, na Petrově č. 1.

Nákladem Katolického spolku českých učitelů na Moravě.

Príspevky se hoňorují.

Inserty účtují se levně.

Tiskem Ferd. Navrátila v Ivančicích.